

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostního managementu

Katedra soukromoprávních disciplín

Právo na soukromí jako předmět ochrany osobnosti

Diplomová práce

**Right to privacy as an object of personality protection
(Master thesis)**

VEDOUCÍ PRÁCE

prof. JUDr. Vladimír Plecítý, CSc.

AUTOR PRÁCE

Bc. Lukáš Slavík

**PRAHA
2023**

ANOTACE

Téma diplomové práce, tedy *Právo na soukromí jako předmět ochrany osobnosti*, jsem si vybral z důvodu rozšíření náhledu na problematiku občanských práv, kdy s ohledem na druh svého povolání - policisty obvodního oddělení - řeším v rámci věcné příslušnosti případy spadající do roviny trestněprávní nebo přestupkové. Při výkonu služby se však shledávám i s oznámeními, která spadají do občanskoprávní roviny, a jako policista v takovém případě musím oznamovatele odkázat k řešení případu příslušným soudem bez dalšího zásahu orgánu činného v trestním řízení. Jinými slovy, má práce poskytuje seznámení s problematikou práva na soukromí i mimo oblast oprávněného zájmu příslušníka policie a poskytuje náhled do ochrany soukromí i z občanskoprávního pohledu.

ANOTATION

I have chosen the topic of my diploma thesis, *Right to privacy as an object of personal protection*, in order to widen my insight into the issue of civil rights, considering my type of profession - district department police officer - I deal with criminal or misdemeanour cases. However, during police service, I also meet with reports that come under civil law, and as a police officer in such a case, I have to refer the informer to the resolution of the case in the competent court without further intervention by the law enforcement agency. The diploma thesis provides an opportunity to become familiar with the issue of the right to privacy even outside the area of legitimate interest of a police officer and provides an overview of the issue of privacy protection from a civil law point of view.

KLÍČOVÁ SLOVA

Soukromí * ochrana osobnosti * všeobecné osobnostní právo * soukromé právo * orgány činné v trestním řízení * žaloba * policejní orgán * proporcionalita * subsidiarita

KEY WORDS

Privacy * protection of personality * general personality law * private law * law enforcement authorities * lawsuit * police authority * proportionality * subsidiarity

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Pardubicích, dne 12. ledna 2023

Bc. Lukáš Slavík

Poděkování

Poděkovat bych zde chtěl vedoucímu práce prof. JUDr. Vladimíru Plecitému, CSc., za rady při tvorbě této práce a zároveň popřát pevné nervy při jejím čtení a hodnocení. Dále pak své manželce, za shovívavost při psaní této práce po nocích a servis, který mi u toho poskytla, a také našemu synkovi, který v noci vzorně spal a zajistil mi tak klid na psaní.

Obsah

1. Právo na soukromí z historického hlediska	6
2. Pojem soukromí	8
2. 1. Definice svobody a soukromí.....	9
2. 2. Ústavním zákonem zakotvená práva na soukromí	11
2. 3. Meze soukromí	14
2. 4. Ochrana soukromí pomocí moderních technologií	18
3. Ochrana osobnosti.....	22
3. 1. Zákonná úprava ochrany osobnosti	23
3. 2. Ochrana cti a důstojnosti.....	24
3. 3. Ochrana podoby a podobizny.....	27
3. 3. 1. Oprávněné případy zachycení a šíření záznamu podoby	28
4. Ochrana soukromí	32
4. 1. Ochrana soukromí v zaměstnání	35
4. 2. Právo být zapomenut	38
4. 3. GDPR	43
4. 4. Právo na soukromí vs. právo na informace.....	44
5. Oprávněnost zásahu do soukromí ze zákonných důvodů	47
5. 1. 1. Prokazování totožnosti v občanskoprávních vztazích.....	47
5. 1. 2. Prokazování totožnosti policii.....	49
5. 2. Ochrana obydlí.....	52
5. 2. 1. Zásah do obydlí.....	54
5. 3. Sledování osob	56
5.3.1. Odposlechy osob.....	58
5.3.2. Sledování, zadržení a otevření zásilek	60
6. Ochrana práv a právní následky jejich porušení podle občanského zákoníku ..	62
Závěr	64
Seznam použité literatury	66
Seznam použitých zkratk	71

1. Právo na soukromí z historického hlediska

Občanské právo jako součást soukromého práva s obsáhlou diferenciací, kterou občanský zákoník (OZ) v dnešní podobě nabízí, nebylo z historického pohledu vždy takto jednotně upraveno jedním zákonem s tak značným rozsahem svého zaměření a právní úpravou. Jako každá věc i soukromé právo muselo projít rozsáhlým vývojem.

První zmínky o soukromém právu sahají již do období antiky a byly obsaženy v římském právu. V této době ještě neexistovala hranice mezi soukromým, hmotným a procesním právem. Dokonce ani právo nebylo chápáno jako právo občanské, ale jako právo občanů. Jednalo se o jakési univerzální zákoníky, které obsahovaly širokou škálu právních oblastí. Jako příklad takového zákoníku lze uvést *Zákon dvanácti desek* (Lex Duodecim Tabularum) z poloviny 5. století př. n. l. nebo *Codex Theodosianus* z roku 438 n. l. Vývoj práva v tomto směru probíhal napříč kontinenty, kdy si každá rozvinutá společnost uvědomovala nutnost právní úpravy vzájemných mezilidských vztahů. Jednotlivé země si své právní kodexy vytvářely samy, nebo je s úpravami přebíraly od jiných rozvitých kultur. Vývoj práva z historického pohledu je značně rozsáhlý a byl by námětem pro samostatnou práci. Proto z pohledu historického exkurzu přeskočím do středověku, kdy v českých zemích převládaly dvě právní oblasti: norimberská a magdeburská. České země se podle příslušnosti k německým městům přikláněly k oběma směrům současně. Soukromé právo je pak z pohledu našeho území zachyceno v *Knize písaře Jana*, latinsky psané právnické publikace, z roku 1353, která zachycovala celou řadu kazuistik soudních rozhodnutí brněnského městského soudu. Právní úpravu nalezneme i v horním zákoníku krále Václava II. z počátku 14. století, který upravuje soukromoprávní normy týkající se zaměstnaných horníků. Dalším historickým dílem je kniha *Práva městská Království česká* z r. 1579, která upravuje práva používaná městskými soudy, a to nejenom práva soukromá, ale například i trestní. Z pohledu čistě soukromého práva byl pak v roce 1786 vydán *Josefínský občanský zákoník*, který byl však v roce 1811 nahrazen *Všeobecným rakouským občanským zákoníkem*. Všeobecně je 18. století považováno za významný mezník v dějinách evropského

soukromého práva. V této době vznikají první skutečné kodifikace zákonů jednotlivých právních oblastí. Na habsburském území již za Josefa I. byla v roce 1709 zřízena kompilační komise, která zasedala na popud Marie Terezie v Brně a měla za úkol přípravu kodifikace občanského práva na území habsburské monarchie. Významným dílem v této oblasti se stalo vypracování *Všeobecného civilního procesního řádu* a roku 1786 vyhlášení prvního dílu *Josefínského občanského zákoníku*. Jako konečné dílo v rámci kodifikace soukromého práva lze ale uvést až dokončený občanský zákoník z roku 1797. Následovala díla, která už probírala a definovala soukromé právo více do detailu a dle aktuálních potřeb společnosti. Další historický milník tak pochází z roku 1811, kdy byl císařským patentem (s účinností od r. 1812) publikován *Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch für die gesammten Deutschen Erbländer der Österreichischen Monarchie*, tedy *Všeobecný zákoník občanský pro veškeré německé dědičné země rakouské monarchie*. Ten platil na území Čech až do roku 1950 a v Rakousku je platný dodnes.¹

Veškeré zde uvedené zákony nebo díla, která předcházela dnešním zákonům, upravovala soukromoprávní vztahy, ovšem bez přímé konkretizace nebo bez úpravy roviny ochrany soukromí. Doposud se jednotlivé kodexy zabývaly v převážné míře úpravou manželství, opatrovnictvím či rodičovstvím, úpravou majetkových vztahů, věcných práv a práva dědického.

První zakotvení soukromého práva v novodobém právním kodexu upravuje až zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, který v části první hlavě druhé v § 11 uvádí definici, že: „*Fyzická osoba má právo na ochranu své osobnosti, zejména života a zdraví, občanské cti a lidské důstojnosti, jakož i soukromí, svého jména a projevů osobní povahy*“.² Paragrafy 12 a 13 upravují následnou ochranu osoby před pořízováním písemností osobní povahy, podobizny, obrazových snímků a zvukových stop bez svolení dotčené osoby. Tedy až v roce 1964 zákonodárci pamatují v rozsahu soukromého práva i na část týkající se ochrany soukromí. V porovnání s dnešním Občanským zákoníkem č. 89/2012 Sb. je tento výčet práv

¹ PLECITÝ, Vladimír, Josef SALAČ a Jan BAJURA. Úvod do studia občanského práva. Praha: Wolters Kluwer, 2018. ISBN 978-80-7552-703-5.

² Beck – online [online]. [cit. 17. 01. 2023]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgy2f6nbqfu2tq&rowIndex=0>

vskutku okrajový, tento fakt ale souvisí s vývojem společnosti, sociálních jevů a na ně reagující rekodifikace nebo novelizace zákonů.

2. Pojem soukromí

Definovat soukromí obecně známou a zažitou formulací lze jen těžko. Každá vědní disciplína, tedy i právo, se na tuto oblast dívá jinak a rovněž každý z nás má své priority ochrany soukromí seřazené na stupnici důležitosti odlišně.

Pojem soukromí není jednotně definován ani v ústavních textech a mezinárodních dokumentech. Normotvůrce tak nechal téměř neomezené pole působnosti pro jeho interpretaci. Hlavním důvodem je, že s vývojem společnosti se vyvíjí i právo. Z právního pohledu se na ochranu soukromí nahlíží, jak z pohledu vertikálního, tedy stát vs. občan, tak z pohledu horizontálního – soukromoprávního, tedy občan vs. občan. V dnešní době se na soukromí již nenahlíží pouze jako na ochranu před neoprávněným zásahem do „čtyř stěn“ domova, ale jde o celý komplex ochrany osobní autonomie, osobního vývoje, rozvoje mezilidských vztahů, rozvoje profesionálního a obchodního života. Na všechny tyto oblasti soukromého života lze jednotně nahlížet jako na rozvoj osobnosti. Z pohledu prostoru lze jeho ochranu soukromí extenzivně interpretovat na všechna místa, kde se člověk právě nachází, tedy i na ta, kde je pouze hostem, ale dále si zde plní své záležitosti.³

V Evropě byla otázka soukromí nejčastěji předmětem úprav mezinárodních úmluv a prostředí. Pojmy jako „soukromý život“ a „rodinný život“ byly zakotveny v čl. 8 *Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod* z roku 1950. I samotné zakotvení práva ochrany na soukromí z obecného hlediska ústavního zákona, jakým je *Listina základních práv a svobod* (dále jen LZPS) čl. 10 odst. 2, pochází z čl. 17 *Mezinárodního paktu o občanských a politických právech*.⁴

Pokud zmiňuji LZPS, obsahující právní úpravy problematiky soukromí, pak sem bezesporu patří, kromě již zmiňovaného článku 10, i článek 12, a s tím související

³ MATES, Pavel, Martin VALOUŠEK a kol. Ochrana osobnosti, soukromí a osobních údajů. Praha: Leges 2019 str. 20, ISBN 978-80-7502-346-9

⁴ ŠIMÍČEK, Vojtěch. Právo na soukromí. I vydání: Brno: Masarykova univerzita. 2011. str. 11-14. ISBN 978-80-210-5449-3

ochrana obydlí, nebo čl. 13, a s tím související ochrana listovního tajemství. Různé rozmístění jednotlivých témat dotýkajících se soukromí lze shrnout do vydané definice Ústavního soudu: „V Listině není právo na respekt k soukromému životu garantováno v jednom všezahrnujícím článku... Naopak, ochrana soukromé sféry jednotlivce je v Listině rozložena a doplňována dalšími aspekty práva na soukromí.“⁵

Z mého osobního hlediska pociťuji a definuji soukromí jako vlastní svět, který si každý vytváří v přítomném čase a svobodně zvoleném prostoru, do kterého si o své vlastní vůli řadí své pocity, názory a produkty materiální a duševní povahy. Tento svět má právo chránit a zpřístupnit jinému jen dobrovolně a se souhlasem. Na druhou stranu je nutné, aby člověk vymezoval svůj soukromý život mantinely tak, aby vlastním žitím a soukromým rozmachem nezasahoval do práv a prostor druhého.

2. 1. Definice svobody a soukromí

Filosof Isaiah Berlin ze všech možných pojmů definujících svobodu vymežil dva ústřední směry. Svobodu pozitivní a negativní. Negativní svoboda je prostor, v němž člověk může jednat bez překážek ze strany druhých lidí. Jestliže mi druzí brání, abych dělal, co bych jinak dělat mohl, jsem do té míry nesvobodný.⁶ Opakem tomu určil pozitivní svobodu v podobě oprávnění kontroly, kdo může zasahovat nebo korigovat a co má kdo v rozsahu vůle svého jednání dělat. Negativní svoboda je tak právo volby aktivit člověka dle své úvahy, které mohou být omezeny zásahem v podobě pozitivní svobody. Například pokud chce jít člověk ven ze svého domu a někdo jej uzamkne, je to zásah pozitivní svobody oproti stejnému omezení zapříčiněnému nemocí nebo špatným počasím. Jakýkoli zásah do plánů člověka a realizací jeho cílů vyvolává frustraci z jejich neuskutečnění. Ideálním stavem liberální společnosti je soulad svobod jednotlivce

⁵ MATES, Pavel, Martin VALOUŠEK a kol. Ochrana osobnosti, soukromí a osobních údajů. Praha: Leges 2019 str 18. citace rozsudku ve věci Niemietz vs. Německo z roku 1992, ISBN 978-80-7502-346-9,

⁶ BERLIN, Isaiah. Dva pojmy svobody. In: KIS, János. Současná politická filosofie: sborník textů anglosaských autorů 20. století. Přeložil Pavel BARŠA. Praha: OIKOYMENH, 1997. Oikúmené (OIKOYMENH). ISBN 8086005607.

se svobodami a tužbami ostatní společnosti. Pokud má být svoboda pro všechny, musí být svoboda každého jednotlivce přizpůsobena svobodám ostatních, tedy omezena.⁷

Právo na svobodné jednání nám tak plyně přechází do soukromé sféry, se kterou souvisí. Abych mohl mít soukromí, musím být svobodný. Soukromí bychom mohli chápat jako vlastní kontrolu nad informacemi o svých osobních záležitostech. Je pak na svobodném uvážení každého z nás, co komu a jakým způsobem na sebe prozradíme nebo do jaké míry umožníme do našeho soukromí vstoupit. Julie E. Cohen⁸ uvádí, že autonomie jednotlivce vyžaduje, aby měl zaručenou zónu relativní izolace od vnějšího dohledu a zasahování. Jedinec, který bude pod permanentním dohledem, se nebude pouštět do nových, překvapivých, kreativních a riskantních podniků, ale zůstane anonymní (přehlédnutelný) v jistotě šedi v konformní průměrnosti. „*Podmínky absence soukromí hrozí nejen tím, že povedou k ochlazení vyjadřování vlastní excentrické individuality, ale i postupnému utlumení naší aspirace k tomu.*“⁹

Úhlem jiného pohledu než právního a odklonem od zadaného tématu, totiž zajištěním svobod, práv a soukromí jednotlivců, zároveň zajišťujeme budoucí entitu v podobě tohoto jedince jako mikro-článek celé společnosti, který svým vývojem může přinést a ovlivnit celý zbytek společnosti. A to jen díky tomu, že pro svůj rozvoj dostal vlastní prostor.

Pojem soukromí a svoboda však přináší i své stinné stránky, především v současné době. Soukromí = anonymita. A právě anonymita dává mnohdy jinak slabému jedinci díky kyberprostoru nové možnosti své seberealizace, bohužel mnohdy v příspěvcích a projevech hanlivých, schvalujících násilí nebo nabádajících k rebelii.

Pokud se tedy bavíme o porovnávání svobody v rovině negativní a pozitivní, vyvstává otázka, zda státní moc má zasahovat do vývoje svobody negativní

⁷ ŠIMÍČEK, Vojtěch. Právo na soukromí. I vydání: Brno: Masarykova univerzita. 2011. str. 35-40. ISBN 978-80-210-5449-3

⁸ profesorka práv na Georgetown University Law Center

⁹ COHEN, J.E. Privacy, Visibility, Transparency and Exposure. I Vydání: The University of Chicago Law Review. 2008 str. 1426

a korigovat ji pro ochranu druhých a mnohdy i samotného jedince, nebo toto soukromí ctít bez jakéhokoli zásahu. Osobně se domnívám, že svoboda a soukromí nemá umožňovat jedinci být ve svém vývoji ovlivňován produkty vzniklými v prostředí negativní svobody jiné osoby, aby pak tento jedinec zneužíval své anonymity, v rámci které se bude dopouštět činnosti amorální, nebo dokonce trestné. Jinými slovy, pokud osoba na jedné straně pořídí, zpřístupní či jinak poskytne závadový materiál nebo je její chování pro okolí obtěžující, měla by státní moc v takovém případě zasáhnout a z generálního hlediska výchovy společnosti nastavit mantinely svobody, která však nebude ohrožovat svobodu druhých.

2. 2. Ústavním zákonem zakotvená práva na soukromí

Ochrana soukromí obecně zakotvená v ústavním zákoně LZPS je z právního hlediska *Lex superior derogat legi inferior* nadřazena zákonům z pohledu *lex specialis*, které jednotlivé právní oblasti LZPS blíže upravují. Zákony, které jsou součástí právního řádu České republiky a jsou tedy vyhlášeny ve sbírce zákonů, nemohou být svým výkladem v rozporu s ústavními zákony nebo mezinárodními smlouvami. To mimo jiné zaručuje, že ze strany státu budou dodržována veškerá ústavní práva lidu a v případě zásahu do těchto práv státní mocí, tento zásah bude jen v míře nezbytně nutné a podle zákona. V LZPS čl. 2 odst. 2: „*Státní moc lze uplatňovat jen v případech a v mezích stanovených zákonem, a to způsobem, který zákon stanoví*“ a čl. 4 odst. 2: „*Meze základních práv a svobod mohou být za podmínek stanovených Listinou základních práv a svobod upraveny pouze zákonem.*“¹⁰ Na druhou stranu občanský zákoník je svojí speciální právní úpravou *Lex specialis derogat legi generali* nadřazen k zákonům s úpravou obecnější. V posloupnosti nadřazenosti zákonů by to vypadalo následovně: Např.: LZPS (mezinárodní smlouva) → Občanský zákoník → Správní řád. Pokud tedy zákonodárce vložil oblast ochrany soukromí do ústavního pořádku České republiky, je pro všechny závazné ctít soukromí druhého. V LZPS je soukromí

¹⁰ Zákon č. 2/1993 Sb., *Listina základních práv a svobod* v posledním znění

zaneseno ať již z pohledu ochrany, nebo nároku na ochranu v níže uvedených člancích:

Čl. 7

(1) Nedotknutelnost osoby a jejího soukromí je zaručena. Omezena může být jen v případech stanovených zákonem.

Čl. 10

(2) Každý má právo na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života.

(3) Každý má právo na ochranu před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním nebo jiným zneužíváním údajů o své osobě.

Čl. 12

(1) Obydlí je nedotknutelné. Není dovoleno do něj vstoupit bez souhlasu toho, kdo v něm bydlí.

(2) Domovní prohlídka je přípustná jen pro účely trestního řízení, a to na písemný odůvodněný příkaz soudce. Způsob provedení domovní prohlídky stanoví zákon.

(3) Jiné zásahy do nedotknutelnosti obydlí mohou být zákonem dovoleny, jen je-li to v demokratické společnosti nezbytné pro ochranu života nebo zdraví osob, pro ochranu práv a svobod druhých anebo pro odvrácení závažného ohrožení veřejné bezpečnosti a pořádku. Pokud je obydlí užíváno také pro podnikání nebo provozování jiné hospodářské činnosti, mohou být takové zásahy zákonem dovoleny, též je-li to nezbytné pro plnění úkolů veřejné správy.

Čl. 13

Nikdo nesmí porušit listovní tajemství ani tajemství jiných písemností a záznamů, ať již uchovávaných v soukromí nebo zasílaných poštou anebo jiným způsobem, s výjimkou případů a způsobem, které stanoví zákon. Stejně se zaručuje tajemství zpráv podávaných telefonem, telegrafem nebo jiným podobným zařízením.

Čl. 17

(4) Svobodu projevu a právo vyhledávat a šířit informace lze omezit zákonem, jde-li o opatření v demokratické společnosti nezbytná pro ochranu práv a svobod druhých, bezpečnost státu, veřejnou bezpečnost, ochranu veřejného zdraví a mravnosti.

Čl. 36

Každý se může domáhat stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu a ve stanovených případech u jiného orgánu.¹¹

V uvedeném výkladu je obsaženo několik prostředí ochrany soukromí. Z pohledu ústavního práva se jedná o obecné výklady, které jsou dále upravovány zákony prováděcími. Například v podobě ochrany obydlí v rovině trestněprávní, na které pamatuje § 178 *Porušování domovní svobody* podle zákona č. 40/2009 Sb. trestního zákoníku (dále jen TZ). Zde v případě vniknutí do obydlí jiného vč. prostor k obydlí náležících hrozí trest odnětí svobody nebo peněžitý trest. Podle soukromého práva jsou to pak § 81 odst. 2 a § 86 Občanského zákoníku, kam spadá ochrana osobnosti člověka a soukromí. V případě jejich neoprávněného zásahu jsou případné spory řešeny u příslušného soudu podáním civilní žaloby. Domáhat se svého práva rovněž vychází z ústavní jistoty čl. 36 LZPS. A pokud dojde k újmě na soukromých právech občana, může se domáhat ochrany u orgánu vykonávajícího veřejnou moc a, není-li v zákoně stanoveno jinak, je tímto orgánem veřejné moci soud.¹² V trestněprávní rovině to jsou pak hlavní zásady oficiality¹³ a legality¹⁴ orgánů činných v trestním řízení, podle kterých se musí zabývat každým podnětem naznačujícím porušení ochrany objektu, který je chráněn trestním právem hmotným.¹⁵ Ústavní zákony nám tak definují nejdůležitější výčet práv, a nejen těch soukromých. Jim podřízené zákony jsou tu od toho, aby přímo definovaly pravidlo chování – dispozici, která je od každého jedince ve společnosti předpokládána a vyžadována. V případě porušení

¹¹ zákon č. 2/1993 Sb., *Listina základních práv a svobod* v posledním znění

¹² § 12 odst. 2, Zákon č. 89/2012 Sb., *Občanský zákoník* v posledním znění

¹³ § 2 odst. 4 zákon č. 141/1961 Sb. *trestní řád* v posledním znění

¹⁴ § 2 odst. 3 zákon č. 141/1961 Sb. *trestní řád* v posledním znění

¹⁵ Zákon č. 141/1961 Sb., *Trestní řád* v posledním znění

dispozice následuje sankce, které mají v první řadě výchovný charakter, a to jak individuální, tak generální.

2. 3. Meze soukromí

Právo na soukromí jako součást LZPS je jedno z nezcizitelných, nezadatelných, nepromlčitelných a nezrušitelných práv¹⁶. LZPS v čl. 4 v tomto směru uvádí, že meze soukromí mohou být, tak jako v každém právu, omezeny, avšak pouze zákonnou úpravou a v případě zásahu do těchto práv musí být šetřeno podstaty a smyslu použití těchto mezí a nesmějí být zneužita k jinému účelu, než pro který byla původně zamýšlena. Zásah do soukromých práv tak musí být vždy podpořen příslušným zákonem a v mezích takového zákona. Vymezení hranic zásahu do soukromí je upraveno zpravidla obecnou dikcí, jinde jde již o konkrétnější případy, jakými jsou například ochrana života, zdraví, ochrana práv druhých nebo odvrácení závažného nebezpečí. V případě takového zásahu je nutno přihlídnout k proporcionalitě takového zásahu v porovnání s následkem. Zásahem do práv přitom nedochází jen z některých zde uvedených licencí, ale také v případě střetu dvou práv stojících proti sobě. Pak přichází na řadu orgány státu, které musí právě z pohledu proporcionality a oprávněnosti rozhodnout, které právo bylo silnější a umožnilo potlačit právo druhé, kdy takové spory mnohdy končí u Ústavního soudu (ÚS) nebo Evropského soudu pro lidská práva (ESLP). Meze vlastního soukromí pak člověk mnohdy převrací pro svoji vlastní potřebu a například při dokazování v rámci trestního řízení se odvolává na právo *nemo tenetur*¹⁷, kdy s námitkami vlastní obhajoby se odmítá podrobit těmto úkonům. Zásah do soukromí tak není vymezen jen jednáním, kterým jedna strana přímo porušuje práva strany druhé, ale jde i o činnosti při výkonu určité funkce nebo postavení, při které tato strana pracuje s informacemi, které pochází od jiné osoby, a v rámci této činnosti je tedy i nakládáno se soukromím takové osoby. ESLP například rozhodoval

o oprávněnosti uchovávání otisků prstů a genetického materiálu u osob, které nebyly orgány činnými v trestním řízení vedeny jako osoby obviněné. Z rozhodnutí

¹⁶ Čl. 1 zákon č. 2/1993 Sb., *Listina základních práv a svobod* v posledním znění

¹⁷ výraz pro právo nepřispívat k vlastnímu obvinění

ESLP čerpá i náš ústavní soud. Ten se k oprávněnosti zásahu do soukromí v podobě odebrání biologického materiálu osoby, která nebyla vedena jako obviněná, vyjádřil následovně: ...*“v samotném fyzickém odebrání biologických vzorků nespátřuje Ústavní soud porušení základního práva na nedotknutelnost osoby podle čl. 7 odst. 1 Listiny, ani zásah do práva na soukromí podle čl. 10 odst. 2 a 3 Listiny. Stejně tak v neúplnosti (neurčitosti), resp. nedostatečnosti či přílišné obecnosti právní úpravy, nespátřuje Ústavní soud protiústavnost“*...¹⁸ Pouze dodám, že žaloba byla vedena proti Policii ČR pro nezákonný postup v podobě provedení identifikačních úkonů proti žalobci. Ten dle svých slov v žalobě namítal, že je stíhán pro málo závažný společenský skutek, navíc takového druhu, kde identifikační údaje nejsou potřebné pro budoucí dokazování. Odběr biologického materiálu měl být proveden dle oprávnění policie § 65 odst. 1 zákona č. 273/2008 Sb., zákona o Policii ČR, což s ohledem na zásah do integrity člověka a práva na ochranu osobnosti a soukromí považuje na nepřiměřený. K tomuto ustanovení se žalobce domáhal zrušení oprávněnosti policie v té části, kde je policie oprávněna odebírat biologický materiál. I toto ÚS zamítl jednak pro nenaplnění názoru porušení LZPS a jednak s ohledem na postavení žalobce, který k takovému podnětu není oprávněný.

Z jiného úhlu pohledu mohou být meze soukromí nastaveny z pohledu postavení osoby ve společnosti nebo činnosti, kterou tato osoba vykonává odlišně. Zatímco jedna osoba má vzhledem ke své činnosti právo na soukromí například v podobě utajení výše výdělků, jiná osoba v podobě státního zaměstnance o toto právo díky svému postavení přichází. Alespoň k takovému závěru došel Nejvyšší správní soud.¹⁹ Ten ve svém rozhodnutí uvedl, že existuje veřejný zájem na kontrole veřejné moci a hospodárnosti, obzvláště v úrovni odměňování, jemuž musí ustoupit soukromí těchto zaměstnanců. Podle názoru soudu již zákonodárce provedl test proporcionality, kdy vyluka na neposkytování určitých údajů nespádá právě do oblasti platů zaměstnanců veřejné správy, a tyto informace by se měly poskytovat. ÚS došel k opačnému názoru. Totiž, že při konkurenci dvou základních práv (právo na soukromí vs. právo na informace) je nutné každý případ

¹⁸ nález Ústavního soudu ze dne 22. 03. 2022 sp. zn. Pl. ÚS 7/18

¹⁹ Rozsudek rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu č. j. 8 As 555/2012-62

posoudit zvlášť. Neuznal tedy právo na informace jako absolutní právo. ÚS při tom vydal konkrétní kritéria, podle nichž lze určit, zda je žádost na tuto informaci oprávněná. Žádost má přispět k diskusi o věcech veřejného zájmu, a i informace samotná má být zdrojem tohoto zájmu. Sám žadatel by měl být rovněž ve speciální pozici jakéhosi dozoru veřejnosti. Rovněž je důležitý fakt, že samotná informace musí existovat a být dostupná. Obě tyto podmínky musí kumulativně existovat.²⁰ Takových příkladů, kde se porovnávají jednotlivá práva podle právní síly, existuje mnoho. Například oprávněnost občana nahrávat policistu při úkonu nebo zákroku. Policista tak v tuto chvíli zde není jako fyzická osoba, ale jako představitel státní moci a musí tak strpět pořizování takových záznamů. Je ale nutné zároveň konstatovat, že ať je povinností státu chránit právo na soukromí jakákoli, platí to, že každý má právo určit, do jaké míry a rozsahu umožní ostatním do svého soukromí vstoupit. V různých situacích pak je na adekvátním posouzení, kdy lze být se svolením samotné osoby vstoupit do těchto práv a kdy je to ze zákona i přes souhlas dotčené osoby nemožné. Za příklad stojí takové striptýzové bary a živnostenské povolení k této činnosti. Je správné vydat povolení, kde komoditou je nahota, a tedy i zásah do soukromí každé z žen v takových barech účinkujících, byť tak většinou činí dobrovolně a za úplatu? V našich podmínkách to možné je a nikdo se nad tím ani nepozastaví, ale například Spolkový správní soud v Německu je opačného názoru. Právě tento soud ve svém rozsudku pod sp. zn. 1C 232/79 z 15. února 1981 konstatoval, že toto porušení lidské důstojnosti z pozice člověka jako objektu nelze omluvit ani se souhlasem dotčených žen, neboť důstojnost člověka je objektivně nezcizitelná hodnota.²¹ Problém s aplikací práva na soukromí pak obvykle vyplývá také ze skutečnosti, že zákaz porušování soukromí je obvykle nějak vázán na konkrétní rozsah, jaký si sama chráněná osoba vymezení vůči veřejnosti a v jakém si vymezení hranice svého informačního sebeurčení.²² V podmínkách vnitrostátního práva si

²⁰ MATES, Pavel, Martin VALOUŠEK a kol. Ochrana osobnosti, soukromí a osobních údajů. Praha: Leges 2019 str 23, ISBN 978-80-7502-346-9

²¹ Sp. zn. 11 C 232/79, z 15. února 1981, časopis Neue Juristische Wochenschrift, roč. 1982, č. 12

²² MATĚJKA Ján, Internet jako objekt práva: hledání rovnováhy autonomie a soukromí. Praha: CZ NIC, 2013. str. 36, ISBN-978-80-904248-7-6

tak meze soukromí vymezuje každý z nás. Člověk by tedy měl dopředu myslet na následky sdílení svého soukromí s ostatními.

K mezím soukromí není možné alespoň krátce nezařadit osoby spadající do kategorie tzv. „*public figure*“. Do této kategorie spadají veřejně známé osobnosti. Někteří tuto nálepku publicity přijali dobrovolně, jiným byla přidělena například díky prostředí, ve kterém žijí, nebo skutky, které provedly, byť ne pro publicitu (například děti slavných osob, pachatelé trestných činů, výherci velkých peněžitých výher, účastníci televizních reality show apod.) Tyto osoby musí počítat s vyšším zájmem veřejnosti a novinářů o jejich soukromý život a také případné kritiky ke krokům či vyjádřením, které učiní. Jak ÚS, tak i ESLP ve svých nálezech argumentují, že tyto osoby musí přijmout vyšší míru zásahu do svého soukromí než běžní občané. Přijetí rolí známých osob učinili dobrovolně a s vědomím všech důsledků. Neznamená to však, že se tyto osoby nemohou bránit nepravdivým nebo dehonestujícím útokům. Takovou obranou je zpravidla žaloba.²³

Precedentním rozhodnutím v tomto směru je rozsudek ESLP ve věci von Hannover versus Německo z roku 2004. Stěžovatelkou byla Caroline von Hannover, nejstarší dcera monackého knížete Rainiera III. a později také hannoverská princezna. Jakožto příslušnice monackého vládnoucího rodu zastávala reprezentativní funkce na různých charitativních a kulturních akcích. Nikdy však nezastávala žádnou veřejnou funkci ani pozici ve veřejné instituci. Většinu času se zdržovala v okolí Paříže a mezi veřejností byla velmi populární. Vzhledem k tomu, že byla velmi častým předmětem zájmu převážně bulvárních médií, pokoušela se od počátku 90. let zpravidla soudní cestou domáhat zabránění publikací fotografií z jejího soukromého života v bulvárních tištěných médiích. Anotovaný rozsudek se pak týkal fotografií zveřejněných v několika německých tištěných magazínech spolu s typicky bulvárními titulky. Fotografie zachycovaly stěžovatelku vždy ve veřejném prostoru a při běžných soukromých aktivitách jako např. jízdě na koni, nakupování, doprovázení dcery do školky

²³ MATES, Pavel, Martin VALOUŠEK a kol. Ochrana osobnosti, soukromí a osobních údajů. Praha: Leges 2019 str 25, ISBN 978-80-7502-346-9

a podobných činnostech. Soud dospěl k závěru, že v posuzovaném případě mělo v kolizi se svobodou projevu přednost právo na soukromí stěžovatelky, přičemž hlavním faktorem pro tento závěr byl nulový přínos fotografií z pohledu možnosti vyvolání společenské debaty z prostředí veřejného zájmu. To bylo odůvodněno zaprvé tím, že stěžovatelka nezastávala žádnou veřejnou funkci, a za druhé, že fotografie zachycovaly výlučně detaily z jejího soukromého života. Pouze na základě toho, že je veřejně známou osobou a pohybuje se ve veřejném prostoru, nelze veřejnosti přiznávat legitimní zájem znát všechny detaily o jejím soukromém životě. Soud tak přiznal nárokováná práva žalobkyně, že se v rámci veřejného prostoru uchýlila do místa mimo dosah veřejnosti, a i přesto nebyla dostatečně zajištěna její práva na ochranu soukromí a legitimního očekávání, že v určitých místech nebude její soukromí dotčeno.²⁴

Z uvedeného rozsudku lze tuto kapitolu uzavřít konstatováním, že do soukromí by mělo být zasahováno jen v míře nezbytně nutné a v případech, kdy k tomu dá dotčená osoba souhlas, je k tomu zákonné oprávnění nebo jde o informace týkající se veřejného zájmu společnosti. Na druhou stranu by se nemělo jednat o zásah do soukromých aktivit osoby, které nemají s její společenskou rolí co dočinění a pouze poškozují rodinné vztahy a další blízké, kterých se takový zásah přímo dotýká.

2. 4. Ochrana soukromí pomocí moderních technologií

Jako policista setkávající se s trestnou činností, ke které dochází, ať již na veřejně přístupných nebo komerčních místech nebo v soukromí, musím konstatovat, že důkazů v podobě kriminalisticky relevantních skutečností, které by mohly navést na stopu po pachateli je ve většině vyšetřovaných případů velice málo. Chybí zde svědci, kteří by mohli vypovědět důležité skutečnosti k osobě pachatele, a zpravidla ani sám pachatel na místě nezanechá příliš stop. Proto jedním z největších pozitiv dnešní doby vnímám stále více se rozšiřující síť kamerových

²⁴ ictjudikatura.law.muni.cz: [online].[cit. 24. 01. 2023]. Dostupné z: [https://ictjudikatura.law.muni.cz/wiki/59320/00__Von_Hannover_proti_N%C4%9Bmecku_\(Von_Hannover_\)](https://ictjudikatura.law.muni.cz/wiki/59320/00__Von_Hannover_proti_N%C4%9Bmecku_(Von_Hannover_))

systémů, které jsou zřizovány nejenom orgány územní samosprávy na svých budovách nebo v ulicích, ale čím dál více i kamerové systémy soukromých osob, které si je pořizují na ochranu svého soukromí a majetku.

Pokud se jako občan dozvím, že ulice města jsou stále dokonaleji pokryty kamerovým systémem, kde na druhé straně je vyškolená obsluha, která vyhodnocuje veřejné dění na ulici, alespoň mně osobně to přidává na klidu a pocitu bezpečí. Přitom ještě nedávno si vzpomínám, když se v Pardubicích rekonstruovaly Tyršovy sady a veřejnost se dozvěděla, že zde bude nově i kamerový systém, jaká vlna nevole se od občanů zvedla. Pod heslem „policejní stát“ mnozí namítali, že je nyní bude policie monitorovat na každém kroku, a odsuzovali takový zásah do soukromí. Hlavní argument zněl, že nesouhlasí, aby je kamerový systém zabíral, když nic nedělají. A z části měli pravdu, protože kamerový systém logicky nahrává vše a všechny, byť „zájmových osob pro policii“ je na ulici zlomek oproti zbylé populaci.

Na druhou stranu je nutné si říci, že kamerové systémy obcí a měst mohou být zřízeny až po vyřízení žádosti těchto samosprávních celků, které vyřizuje *Úřad pro ochranu osobních údajů*. Tento úřad ve svém stanovisku č. 2/2008²⁵ v závěru uvedl, že kamerové systémy mohou být využívány pouze orgány státu, které jsou k tomu zřízeny, což znamená, že kamerové systémy obcí je možné zřídit a dále provozovat pouze prostřednictvím Policie ČR a obecní policie, které jsou zároveň oprávněny tyto systémy dále vytěžovat. Kamerovými záznamy se tedy zabývá a monitoruje je pouze strážník obecní policie nebo policista, který stejně jako při výkonu hlídkové činnosti na ulici dohlíží na veřejný pořádek. Pouze tuto činnost provádí jiným způsobem. Navíc kamery neslouží jen k předcházení trestné činnosti, monitorování pohybu pachatele či dohledu nad veřejným pořádkem, ale mohou zachránit i život včasným přivoláním zdravotní pomoci například při zaznamenání kolapsu osoby na ulici.

V případě zřízení kamerových systémů je samozřejmostí stanovit, jaký prostor a v jakém rozsahu monitorují, kde a za jakých podmínek se záznam z kamer

²⁵ Úoou.cz: Souhlas se zpracováním osobních údajů. Stanovisko č. 2/2008 [online]. [cit. 22. 02. 2023]. Dostupné z: https://www.uoou.cz/files/stanovisko_2008_2.pdf

ukládá a kdo má k těmto záznamům přístup a jak jsou tyto záznamy zabezpečeny. Vše musí být v současném právním světě v souladu se zákonem a právně odůvodněno. Nejde tedy o sledování dvou milenců na lavičce, ale tato kamera má na daném místě svůj jiný význam, protože dle mapy kriminality²⁶ bylo toto místo vyhodnoceno jako rizikové, se zvýšeným potenciálem trestné činnosti nebo se na místě nachází objekt, který by mohl být například předmětem vandalství. Po nahrání osoby se se záznamy nakládá podle zákona o zpracování osobních údajů č. 110/2019 Sb. Tento zákon mimo jiné definuje, které osoby mohou nakládat s pořízenými kamerovými záznamy a jakým způsobem. Těmito osobami jsou správce kamerového systému a zpracovatel.

Správce kamerového systému podle § 5 výše uvedeného zákona je oprávněn zpracovávat osobní údaje, pokud je k tomu oprávněn právním předpisem nebo při plnění úkolu ve veřejném zájmu nebo při výkonu veřejné moci, kterým je správce pověřen. Zpracováním osobních údajů se takovými údaji rozumí vše, co může vést k identifikaci osoby, tedy i obrazový záznam. Zpracovatel pak zpracovává/poskytuje osobní údaje pro potřeby správce v takovém rozsahu, jaký mu správce zadal.

Jako příklad mohu uvést městský kamerový systém. V případě vytěžování takového systému je správcem Policie ČR, zpravidla místně příslušné Obvodní oddělení, v jehož území se kamerový systém nachází. Policie pak na základě plnění svých úkolů požádá zpracovatele - zpravidla odborně vyškolenou osobu městského úřadu - o zajištění konkrétního kamerového záznamu. Zpracovatel naopak může po správci požadovat písemnou žádost s právním odůvodněním vyžadovaného záznamu. Maximální doba uchování kamerového záznamu u městských kamer je 30 dnů.²⁷

Opakem ochrany veřejného pořádku je ochrana soukromí a majetku. V tomto případě si sami občané pořizují kamerové systémy. Trendem dnešní doby při stavbě nového domu či jeho rekonstrukci je osadit tyto objekty kamerovými systémy na ochranu svého soukromí a majetku. Zde platí nejdůležitější pravidlo,

²⁶ Mapa kriminality.cz, [online]. Dostupné z <https://kriminalita.policie.cz/>

²⁷ Kamerové sledování veřejného prostranství a institucí. [online] . [cit. 22. 02. 2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/kamerove-sledovani-verejnych-prostranstvi-a-instituci.aspx>

a sice že kamerový systém nesmí zasahovat do prostor druhého, a tím porušovat jeho soukromí, pokud se na tom obě tyto strany předem nedohodnou.

Zvláštní kapitolou jsou osoby, které chtějí monitorovat například společné prostory bytového domu nebo vlastní firmy. Instalace kamer v domě, kde žije více lidí, kteří k sobě nejsou v žádném rodinném nebo obdobném poměru, má svá vlastní specifika. Jedná se nejčastěji o sousedy, kteří kromě svého soukromého prostoru užívají i společné prostory domu. Většina osob se mylně domnívá, že souhlas k instalaci kamer musí dát všichni nájemníci domu nebo alespoň nadpoloviční většina. Přitom GDPR (General Data Protection Regulation), ani Občanský zákoník nestanovuje povinnost, aby umístění kamer ve společných prostorech domu bylo jednohlasně schváleno vlastníky jednotek na schůzi SVJ. Nicméně je nutné informovat okruh nájemníků, že v domě budou do společných prostor instalovány kamery. Tato informace pak musí být umístěna i při vstupu do domu v takových místech, kde se s touto informací seznámí například návštěvy, které nejsou znalé místních poměrů a o kamerách nevědí. Pro zpracování osobních údajů získaných kamerovým systémem, jak z logiky věci vychází, není třeba souhlasu nahrávaných osob. Je ale nutné stanovit, kde mají být kamery umístěny a co mají snímat. Opět se zmíním, že kamery nemohou zasahovat do jiných prostor než společných, pod které spadá například vchod domu nebo sklep (nikoliv však obsah sklepu). Pokud by například kamery zabíraly soukromé balkony bytů, už by k tomuto museli dát souhlas jejich uživatelé. Rozsah záběru kamer tak musí být přiměřený svému účelu, který má sledovat. Co se týká uchovávání záznamů, v těchto případech, na rozdíl od kamerových záznamů ve městě, je doba uchování týden a v případě méně užívaných prostor, jakými jsou například již zmíněné sklepy, pak uchování trvá 14 dní. Rovněž musí být určena osoba, která bude v tomto případě správcem systému. Lhůtu uchování záznamu lze prodloužit. Tyto různé doby archivace záznamů lze vysvětlit tak, že čím větší nebo méně frekventovaný prostor kamery snímají, tím je pravděpodobnější předpoklad, že k případnému zájmu o kamerový záznam z důvodu nastalého zásahu do práv

a svobod osob nebo jiné mimořádné událost může dojít po delší době od uplynutí samotné události.²⁸

Kromě kamerových systémů, které jsou nejrozšířenějšími a mnohdy nejdiskutovanějšími bezpečnostními systémy, se do výčtu technologií k ochraně soukromí mohou dále řadit nejrůznější zabezpečovací PCO pulty centralizované ochrany, nášlapné poplašné systémy nebo systémy reagující na hluk nebo tříštivé sklo. Tyto prostředky však dále nezasahují do soukromí jiných osob, pouze mají za úkol chránit soukromí a majetek svému uživateli. Samotnou kapitolou je pak sledovací GPS systém. Z pohledu ochrany osob a monitorování jejich pohyb se k tomuto tématu v této práci ještě vrátím.

3. Ochrana osobnosti

Pro vysvětlení pojmu osobnost, se musím zastavit u vědního oboru psychologie. Jedna z definic osobnosti uvádí jedince, coby soubor vlastností charakterizujících jeho celistvou individualitu a zaměřenost na realizaci životních cílů, přizpůsobování se prostředí a rozvíjení svých možností v rámci daného prostředí a společnosti.

Osobnost tvoří individuální propojení biologických, psychologických a sociálních aspektů daného jedince. Buduje se prostřednictvím vztahů k sobě, druhým lidem, prostředí a společnosti. Osobnost tvořená psychickými vlastnostmi a rysy osobnosti se projevuje jednáním jedince. Jsou pro danou osobnost charakteristické a relativně trvalé. Ovlivňují myšlení, jednání, citění. Omezeně lze na jejich základě predikovat, jak se daný jedinec zachová v určitých situacích.²⁹

Tato definice popisuje člověka jako osobnost z pohledu vnitřního. Svoji definicí bych uvedl, že osobnost je individualita každého člověka, nacházející se v jeho nitru, měnící se podle osvojených životních zkušeností a citů, které člověka formují

²⁸ SVJ on line magazín: Kamerový systém v bytovém domě ve světle GDPR. [online].[cit. 25. 01. 2023]. Dostupné z: <https://svjonlinemagazin.cz/vsechny-clanky/rizeni-spolecenstvi/kamerovy-system-v-bytovem-dome-ve-svetle-gdpr/>

²⁹ Akademie osobního rozvoje: Co je to osobnost. [online].[cit. 25. 02. 2023]. Dostupné z: <https://apas.cz/slovnicek-pojmu/osobnost/>

a na základě toho jej utváří, což se projevuje v prostředí, které si člověk přizpůsobuje k obrazu svému a zároveň chováním, kterým vystupuje navenek.

Z právního hlediska lze institut ochrany osobnosti vnímat jako obranu proti zásahům do sfér *cti a důstojnosti, podoby a podobizny a soukromí člověka*. Právní úprava zahrnuje ochranu proti těmto zásahům, je však velice široká a obsahuje další součásti osobnosti, které zákon výslovně neuvádí, ale lze je sem zařadit. Z velice širokého pohledu lze říci, že sem spadá ochrana samotného způsobu života a fyzické integrity jedince, jeho dobré jméno, ochrana soukromí a rodinného života a další nemajetková práva. Do zásahů proti osobnosti můžeme například řadit lživé zprávy o této osobě, pořizování fotografií a užití takových fotografií nebo nahrávka telefonického rozhovoru vždy bez souhlasu zúčastněných osob.³⁰ V případě vyvolaného protiprávního vztahu vůči poškozenému musí škůdce bez ohledu na míru zavinění odstranit následky v rozsahu, jakým je způsobil, pokud jej k tomu vyzve svým rozhodnutím soud.

3. 1. Zákonná úprava ochrany osobnosti

Právní úprava ochrany osobnosti je z pohledu práva na soukromí zakotvena již v *Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod*. V nejkrajnější míře se lze tedy ochrany svých práv dovolávat na půdě Evropského soudu pro lidská práva ve Štrasburku. Především je tato úprava zahrnuta v čl. 8 EÚLP: Právo na respektování soukromého a rodinného života:

- 1. Každý má právo na respektování svého soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence.*
- 2. Státní orgán nemůže do výkonu tohoto práva zasahovat kromě případů, kdy je to v souladu se zákonem a nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, hospodářského*

³⁰ MATES, Pavel, Martin VALOUŠEK a kol. Ochrana osobnosti, soukromí a osobních údajů. Praha: Leges 2019 str. 41-42., ISBN 978-80-7502-346-9

*blahobytu země, předcházení nepokojům a zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práva svobod jiných.*³¹

V právním řádu ČR je právní úprava ochrany osobnosti dále upravena především v čl. 10 LZPS a § 81, 84 a 86 OZ. Případné další zásahy proti lidské osobnosti a soukromí lze řešit i na úrovni trestního práva hmotného v podobě například trestného činu Pomluvy (§ 184), jednání přestupkového v podobě hrubé neslušnosti vůči druhé osobě (zákon č. 251/2016 Sb. § 7) a v neposlední řadě i podáním žaloby podle jiného právního předpisu upravujícího tuto problematiku.

3. 2. Ochrana cti a důstojnosti

Jednou ze složek osobnosti a její ochrany je, jak již bylo uvedeno, lidská čest a důstojnost. Z právního hlediska se jedná o výklad obecnějšího rozsahu. Tyto hodnoty jsou od narození přiřazeny každému. Jsem toho názoru, že, aby bylo dosaženo těchto hodnot souvisejících s kvalitou spokojeného života jedince, musí být do této množiny prvků zahrnuto i zdraví, život v příznivém životním prostředí, uznání vážnosti a možnosti vlastní realizace. Ochrana těchto hodnot je upravena Občanským zákoníkem v § 81 odst. 2 a v § 82, kde následuje obrana proti zásahu do těchto práv.

Pokud se bavíme o ochraně práv jedince, je třeba zdůraznit, že tato ochrana netrvá pouze za života, ale v mnohých případech přetrvává i po jeho smrti. I když již není člověk součástí společnosti, může zde z dob jeho působení mnohé zůstat jako odkaz jeho činnosti. Po smrti může být napadeno jeho jméno a dobrá pověst, které za života ve společnosti užíval. To vše se může stát cílem útoku a vést k poškození práv zemřelého. Za života se člověk takovým útokům může bránit sám nebo může určit, kdo jej má zastupovat. Po smrti toto právo přechází v první linii na nejbližší osoby či osoby, které ve jménu zemřelého pokračují v jeho odkazu.

³¹ Federální ministerstvo zahraničních dne 21. února 1991 v Madridu podepsalo jménem České a Slovenské federativní republiky Úmluvu o ochraně lidských práv a základních svobod ve znění protokolů č. 3, 5 a 8, sjednaná v Římě dne 4. listopadu 1950. Úmluva byla tímto podpisem implementována do ústavního pořádku ČSFR.

Podle nového OZ však může zemřelého hájit i osoba blízká v podobě třeba nejlepšího kamaráda. Mezi nejčastější případy takového porušení nebo ohrožení práva dobré pověsti jsou očeňující tzv. difamující zprávy nebo sdílené nepravdy. Ty mohou zasahovat do soukromí jedince a poškozovat jej. Při posuzování oprávněnosti takových zásahů soud při svém rozhodování přihlíží k porovnání, zda se jedná o *skutková tvrzení* nebo *hodnotící soudy*. Skutková tvrzení jsou sdílené informace o osobě, které se mohou, či nemusí zakládat na pravdě. Proto je nezbytné takovou informaci ověřit. Povinnost pravdu doložit má ten, kdo tuto informaci o druhém sdělil. Přitom by měl prokázat, na základě čeho je přesvědčen, o pravdivosti svého tvrzení. Rozhodný je čas sdělení takové informace. Přitom, pokud někdo sdělí vědomě nepravdivou informaci, která se za nějaký čas náhodou ukáže jako pravdivá, měl by dotyčný za tuto lež přesto nést odpovědnost.³²

Ústavní soud v nálezu pod sp. zn. IV. ÚS 23/05 mimo jiné uvedl že: „...*pokud jde o základní právo na čest, uplatňuje se toto právo ve více sférách. Jedná se o soukromou sféru, sféru společenskou, občanskou a profesionální. Poslední tři sféry lze označit jako sféry sociální. V první sféře jde vlastně o ochranu soukromí, v jehož rámci se nepochybně uplatňuje i právo na čest. Zásadně je však věcí každého, co a v jakém rozsahu z této sféry uvolní jako informaci pro okolní svět...*“³³

Vedle skutkových tvrzení tu jsou tzv. hodnotící soudy. V tomto případě se jedná o názory nebo myšlenky, které jedna osoba pronese o druhé. Zde může dojít ke střetu dvou druhů práv, a totiž právo na svobodu slova a právo na ochranu osoby. Přitom právo na svobodu slova by mělo být omezeno až v nejkrajnějších případech. Na druhou stranu ani právo svobody slova není zcela neomezené. Často tak dochází ke kolizím těchto dvou práv. Právo na svobodu slova totiž bude téměř vždy narušovat právo na ochranu osobnosti. Jednotlivé případy je tak nutné posuzovat z hlediska přesahu práv jednoho do druhého, tedy práva svobody slova do práva ochrany osobnosti. I takový přesah zásahu práva do druhého se musí

³² MATES, Pavel, Martin VALOUŠEK a kol. Ochrana osobnosti, soukromí a osobních údajů. Praha: Leges 2019 str. 44-45, ISBN 978-80-7502-346-9

³³ Nález Ústavního soudu ze dne 26. 07. 2007 sp. zn. IV. ÚS 23/05

korigovat a nepokračovat v takovém zásahu bezdůvodně. Soudní výklady v tomto případě uvádí:

„...Svoboda projevu představuje jeden z konstitutivních znaků demokratické pluralitní společnosti, v nichž je každému dovoleno vyjadřovat se k věcem veřejným a vynášet o nich hodnotící soudy...“³⁴

„...Respektování svobody projevu vytváří prostor k tomu, aby se v zásadě jakákoli otázka mohla stát předmětem veřejné debaty. V jejím rámci mohou být vzájemně konfrontována tvrzení a názory prezentované jinými účastníky...“³⁵

„...Samo uveřejnění nepravdivého údaje dotýkajícího se osobnosti fyzické osoby zakládá zpravidla neoprávněný zásah do práva na ochranu její osobnosti...“³⁶

Ve všech případech musí osoba, která svůj názor vyřkla, odůvodnit na základě čeho tak učinila. Pokud se jedná o osobní názor bez další negativní vlny, která by zasahovala do soukromé nebo sociální sféry dotčené osoby, soud zpravidla konstatuje, že původce má na takový názor nárok. Pokud však jeho sdělení závažným způsobem může ovlivnit například pohled veřejnosti na tuto osobu, její uplatnění na trhu práce či například zapříčiní vyšetřování této osoby, zde již původce musí své tvrzení prokázat.³⁷

Pokud jsem v této práci zmiňoval odpovědnost každého z nás k tomu, jak přistupujeme ke svému soukromí, s kým jej sdílíme a co na sebe prozradíme, platí i v tomto případě, že lepší, než se poté soudit a domáhat se omluvy či odškodnění, je stáhnout nepravdivý materiál a vynaložit úsilí spíše na ochranu soukromí a spokojit se s užším okolím svých přátel, které budu znát osobně a ne pouze přes sociální sítě. V dnešní době on-line sdílení informací mezi lidmi je totiž téměř nemožné po uveřejnění nějakou informaci plně stáhnout z oběhu.

³⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 25. 11. 2005 sp. zn. I. ÚS 453/03

³⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 15. 07. 2015 sp. zn. II. ÚS 577/13

³⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 01. 03. 1995 sp. zn. Cdon 24/95

³⁷ MATES, Pavel, Martin VALOUŠEK a kol. Ochrana osobnosti, soukromí a osobních údajů. Praha: Leges 2019 str.44, ISBN 978-80-7502-346-9

U známých osob je toto větší problém. Zde platí, že čím více je taková osoba známá, tím více je angažovaná a je v hledáčku bulvárních médií. Soudy pak musí rozhodovat o následcích a rozsahu újmy, které mohla osoba podobným tvrzením utrpět. Každopádně veškeré pomluvy bez ohledu na společenskou vážnost osoby výrazně zasahují do soukromí této osoby i osob jí blízkých.

3. 3. Ochrana podoby a podobizny

Podoba člověka je jednou z jeho částí integrity osobnosti, na kterou se vztahuje rovněž právní ochrana. S ochranou soukromí může ochrana podoby/podobizny souviset v případech, kdy je někdo zachycen obrazem v místě nebo při činnosti, kterou považuje za soukromou nebo nechce, aby tyto okamžiky s ním sdílel někdo další. Podobou se nemusí rozumět jen vzhled nebo obraz člověka, ale i jeho projevené myšlenky, které jej mohou identifikovat. Podobiznou je zachycená podoba člověka v podobě fotografie, videa nebo malby. Právně je ochrana podoby uvedena v § 84 až § 90 OZ.

Zachycení podobizny osoby je možné jen s jejím souhlasem. Bez udělení souhlasu lze podobiznu jiného zachytit jen dle zákonných výjimek, které toto opravňují. Takovým nejjednodušším příkladem možného porušení ochrany podoby je klasické pořízení fotografie třeba z výletu, na které je zachycení cizí osoby způsobem a v rozsahu, kdy z materiálu může být tato osoba identifikovatelná. V drtivé většině případů však tato osoba nic namítat nebude, neboť o tomto právu buď neví, necítí se být poškozena nebo i ona sama takové fotografie pořizuje. Stejně pravidlo platí i pro šíření a nakládání s podobiznou. Osoba, která dala souhlas s pořízením své podobizny, mohla vytušit, že po pořízení dojde i k jejímu šíření, nemusí k tomu tedy souhlas dávat a nemá ani právně vymahatelný nárok na obranu proti šíření své podobizny. Příkladem je příchod do společnosti, kde probíhá fotografování společenské akce, a každý na této akci tak může předpokládat, že fotografie mohou být dále šířeny například

na sociálních sítích. K šíření by nemělo dojít, pokud osoba k tomuto udělí výslovný nesouhlas nebo činí kroky proti zachycení své podoby.³⁸

3. 3. 1. Oprávněné případy zachycení a šíření záznamu podoby

Do výjimek, na které se nevztahuje nutnost souhlasu s pořízením nebo nakládáním s obrazovým a zvukovým záznamem patří pořízení podobizny za účelem:

- užití k ochraně práv nebo právem chráněných zájmů (fotografické zachycení podoby zloděje),
- použití k úřednímu účelu na základě zákona nebo pro užití ve veřejném zájmu (video kontrola problémových fanoušků ze strany policie),
- vědecké účely (sociologický průzkum),
- umělecké účely (natáčení videoklipu),
- pro účely ve zpravodajství (zpravodajská relace).

Těmto výjimekám říkáme *zákonné licence*.³⁹

Zásada proporcionality pořizování záznamů je upravena v § 90 občanského zákoníku: *Zákonný důvod k zásahu do soukromí jiného nebo k použití jeho podobizny, písemnosti osobní povahy nebo zvukového či obrazového záznamu nesmí být využit nepřiměřeným způsobem v rozporu s oprávněnými zájmy člověka.*⁴⁰ Situace, kdy není vyžadováno předem ohlášeného nebo vyžádaného souhlasu jedince k zaznamenání jeho podoby, se užije v případech dokazování, kdy dokazovaná skutečnost nemůže být prokázána jinak a je prokazována následovně. Jsou to převážně nahrávky rozhovorů, pořízení fotografie nebo videozáznam pořízený bez souhlasu nahrávané osoby. Zákon umožňuje takto

³⁸ MATES, Pavel, Martin VALOUŠEK a kol. Ochrana osobnosti, soukromí a osobních údajů. Praha: Leges 2019 str.271, , ISBN 978-80-7502-346-9

³⁹ PLECITÝ, V., Salač, J., Bajura, J. a kol. Úvod do studia občanského práva, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, str. 23-32, ISBN-978-80-7552-703-5

⁴⁰ Zákon č. 89/2012 Sb., *Občanský zákoník* v posledním znění.

jednat, avšak se zdůrazněním výjimečnosti situace opravňující takového postupu. Taková výjimka bude vycházet z proporcionality práv porušovaných a prokazovaných a skutečnosti, že takového důkazu nelze zajistit jiným způsobem. Soudy mnohdy přihlíží na jednotlivé síly obou stran a schopnost vlastní obrany a dále obsah důkazního materiálu. Pokud se tento materiál týká rozporované věci a nenesou vedlejší informace k osobním údajům zúčastněných stran, soudy zpravidla tento materiál přijmou. Rovněž může být z kompletní nahrávky vyňata ta část, která obsahuje soukromé informace. Touto problematikou se zabýval ÚS například v nálezu sp. zn. II ÚS 1774/14. Zde si zaměstnanec nahrál pracovní poradu, ze které bylo patrné, že dostal výpověď pro smyšlené důvody, a tedy neopodstatněně. Spor skončil až v rámci dovolání u ústavního soudu, který potvrdil, že zaměstnanec jako slabší strana nemá příliš možností, jak se bránit, navíc nahrávka obsahovala pouze pracovní záležitosti bez dalších personálií.⁴¹

Dokazování v podobě zachycení podoby v soukromém právu, je asi nejkomplikovanější, neboť k takovému úkonu je nutné najít oporu v zákoně.

Naproti tomu zachycování podoby k úřednímu účelu či veřejnému zájmu je jednání z pozice státní moci nebo naopak dohledu nad státní mocí. Například oprávnění policie podle § 62 zákona č. 273/2008 Sb. k pořizování záznamů. Jedná se o pořizování zvukových, obrazových nebo jiných záznamů osob, je-li to nezbytné pro plnění úkolů policie.⁴² Jako vzor bych uvedl bezpečnostní opatření policie při sportovních utkáních. Při těchto akcích policie v rámci předcházení trestné činnosti monitoruje a ztotožňuje osoby, u kterých s ohledem na jejich příslušnost k problémovému fanouškovskému táboru provádí lustrace včetně jejich obrazového zachycení. Součástí lustrace je i záznam jejich osobního dokladu, tedy lustrace podle § 63 odst. 2 písmene l zákona č. 273/2008 Sb. To slouží pro následné porovnávání osob takto ztotožněných s dalšími osobami z davu, které se v rámci fanouškovského běsnění dopouští např. násilí na stadionech.

⁴¹ Nález Ústavního soudu ze dne 09. 12. 2014 sp. zn. II ÚS 1774/14

⁴² Zákon č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky, v posledním znění

Dalším oprávněním je pořízení záznamu pro vědecké účely. Výstižnou definicí vědeckého účelu je určení, že tímto účelem je vše, co obohacuje na vědomostech a poznání. Opět je nezbytné porovnat důvodnost rozsahu takového záznamu s možností vyjmout identifikující znaky. S obdobou bude použito i ustanovení pořizování záznamu pro umělecké účely. Namísto faktů bude záznam požit pro estetický požitek. Nejčastěji se jedná o fotografie a záznamy lidí na veřejnosti a jejich následná prezentace na výstavách nebo jiných uměleckých dílech. Z pohledu proporcionality se tato oprávnění nevztahují na komerční užití. Tedy pokud v reklamě vidíme osoby náhodně procházející, vždy se bude jednat o placený kompars a ne o nahodilou akci, jak se nám snaží média podsunout. Rovněž je nutné porovnat podmínku přiměřenosti užití a zákonného limitování, nikoli vylučování oprávněnosti pořízení materiálu. Například galerie, které obsahují taková díla, požadují vstupné a dalo by se namítat, že se jedná o komerci. V případě galerií se však jedná o uměleckou činnost, a tedy lze na tuto činnost užít zákonných výjimek. Naopak komerčním využitím by mohlo být užití té samé podobizny na hrníčku prodávaného v obchodech se suvenýry této galerie. Z uměleckého hlediska se tedy jedná o díla zachycující praktickou část života lidí, které jsou na daných momentkách zachyceny. Musí se ale jednat o ojedinělé fotografie bez cíleného záměru sledování jedné osoby bez jejího souhlasu.

Poslední a zřejmě nejdiskutovanější licence k pořízení podoby osoby je pro účely zpravodajství. Takové záznamy se pořizují za účelem poskytování informací o věcech obecného zájmu. O obecný zájem se jedná v případě, kdy informace oslovuje alespoň část veřejnosti. České právo se zabývá i obsahovou stránkou zpravodajství, a zda zde citovanou výjimku splňuje i zpravodajství bulvární. Názory českých soudů a ESLP jsou v tomto směru přísné. Často soudy poukazují na skutečnost, že známá osoba má právo prožívat okamžiky soukromí i na veřejnosti, bez nedobrovolného sdílení těchto chvil s dalšími osobami.⁴³

Z pohledu vyhledávání senzací novináři je i z jejich strany tedy nutná obezřetnost v oprávněnosti pořizování podobizny osoby pro zpravodajské účely. Žádná osoba, ani ta slavná, není povinna strpět bezdůvodné fotografování, natáčení či

⁴³ MATES, Pavel, Martin VALOUŠEK a kol. Ochrana osobnosti, soukromí a osobních údajů. Praha: Leges 2019 str. 63, ISBN 978-80-7502-346-9

očerňování na stránkách periodik. Známy je případ žaloby spisovatele Michala Viewegha na bulvární deník *Aha!* Tento týdeník zveřejnil článek o tomto spisovateli a jeho milenkách v doprovodu s nevhodnými titulky. Žaloba prošla přes několik soudů vždy ve prospěch spisovatele. Ten se ale opakovaně odvolal na nedostatečné tresty pro bulvár, který si díky nízkým pokutám z rozsudku nevezme žádné ponaučení. Spor skončil až dovoláním u ÚS, který mu v nálezu pod sp. zn. I ÚS 1586/09 dal za pravdu. Mimo jiné tuto kauzu soud komentoval: „...vybočí-li publikovaný názor z mezí v demokratické společnosti obecně uznávaných pravidel slušnosti, ztrácí charakter korektního úsudku a jako takový se zpravidla ocitá již mimo meze ústavní ochrany svobody projevu, obzvlášť pokud šířitel sám informaci nevěřil anebo pokud ji poskytl, aniž by ověřil, zda je či není pravdivá.“⁴⁴

Z toho vyvozují, že pokud již noviny otisknou o někom kritický článek nebo text, který zasahuje dotyčnému do soukromí, musejí být tyto informace ověřené autorem a nesmí osobu zesměšňovat nebo urážet. Jinými slovy by měly konstatovat pravdu, byť marketingově upravenou do senzace. Naopak soudy by pak měly přihlížet k síle obou stran a rozhodovat tak, aby rozsudky těchto soudů měly do budoucna dostatečně výchovný charakter.

Pořizování fotografie jiné osoby, na které je zachycena její podoba, není z právního hlediska tak jednoduché, jak by se na první pohled mohlo zdát. Pokud by dotyčný pořídil fotografii s podobiznou druhé osoby bez jejího souhlasu, mohlo by to nést pro fotografujícího v krajním případě právní odpovědnosti za zásah do cizích práv. Mělo by tedy být ošetřeno, aby ten, kdo pořizuje fotografii jiné osoby, měl její souhlas k zachycení její podoby a následně také k případnému rozšiřování její podoby. Pokud tedy chceme někoho vyfotografovat a rozšiřovat dále tuto fotografii, nemůže se tak dít bez dalšího souhlasu, jestliže se nejedná o nějakou ze zákonných bezúplatných licencí nebo k tomu tato osoba nedá souhlas. Ten však těžko dostaneme například při focení veřejných míst, kde se v jeden okamžik nachází několik desítek lidí. Je běžné, že každý z nás takovou fotografii třeba z dovolené pořídí. Při tomto se můžeme odvolávat na § 81 OZ,

⁴⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 19. 03. 2012 sp. zn. I ÚS 1586/09

že tak činíme proto, že máme právo žít podle svého a takovou fotografii o své vůli chceme pořídit. Ovšem tímto jednáním vstupujeme do osobnostních práv dalších osob konkrétně podle § 84 a v případě sdílení takové fotografie i § 85 OZ. Tato situace je těžko zhodnotitelná a nakonec by záleželo na rozhodnutí soudu ad hoc. Rovněž by se dala tato problematika ukončit zásadou *nullo actore, nullus iudex*⁴⁵ nebo *nulla iurisdictio sine actione*⁴⁶. A byla by opravnu velká náhoda, kdyby osoba na takové fotografii zachycená tuto fotografii našla, poznala se, natož by doznala takové újmy, aby vzniklou situaci žalovala. Doposud jsem nenašel takový případ, kterým by se soud zabýval.

Tuto kapitolu zakončím tím, že souhlas osoby, jejíž podoba má být zachycena a případně také rozšiřována, nemusí být udělen výslovně, nýbrž postačí, že lze tento souhlas dovodit z tzv. konkludentního jednání. Tedy jednání, kdy je zřejmé, že osoba dobrovolným pózováním souhlasila se svým zvěčněním. Zákon též pro určité situace konstruuje nevyvratitelnou domněnku souhlasu. Nelze již ovšem paušálně říci, za jakých okolností je možné tuto domněnku uplatnit, neboť je nutné vždy přihlédnout ke konkrétním okolnostem případu a pečlivě zvážit všechna jednotlivá specifika konkrétní situace. Proto nelze jednoznačně uzavřít, kdy souhlas k šíření fotografie je udělen a kdy ne, neboť to se bude vždy opět posuzovat *ad hoc*.⁴⁷

4. Ochrana soukromí

Ochranu soukromí výslovně upravuje Občanský zákoník v § 86: *Nikdo nesmí zasáhnout do soukromí jiného, nemá-li k tomu zákonný důvod. Zejména nelze bez svolení člověka narušit jeho soukromé prostory, sledovat jeho soukromý život nebo pořizovat o tom zvukový nebo obrazový záznam, využívat takové či jiné záznamy pořízené o soukromém životě člověka třetí osobou, nebo takové*

⁴⁵ Kde není žalobce, není ani soudce.

⁴⁶ Žádný soudce bez žalobce.

⁴⁷ Advokátní deník: Podmínky zachycení a šíření člověka prostřednictvím fotografie. [online] . [cit. 29. 01. 2023]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2020/03/15/podminky-zachyceni-a-sireni-podoby-cloveka-prostrednictvim-fotografie/>

*záznamy o jeho soukromém životě šířit. Ve stejném rozsahu jsou chráněny i soukromé písemnosti osobní povahy.*⁴⁸

Za porušení ochrany soukromí lze zahrnout vše, co lze v tomto směru charakterizovat jako neoprávněný zásah do věcí osobní povahy. Vztahuje se sem například neoprávněný vstup do soukromých prostor, neoprávněné pořízení obrazového a zvukového záznamu osob a soukromých rozhovorů nebo zásah do písemností osobní povahy. Je nutné zdůraznit, že se musí jednat o činnost zasahující jen do osobní povahy.⁴⁹ Jako příklad lze uvést dva druhy rozhovorů cizích osob dle obsahu. Pokud se dvě osoby baví například o zdravotním stavu jednoho z nich nebo rodinných vztahů či finanční situace, jedná se o rozhovor osobní povahy. Jiným případem je třeba pracovní rozhovor. To ostatně konstatuje ve svém rozsudku pod sp. zn. 30 Cdo 64/2004 Nejvyšší soud. Ten mimo jiné uvedl, že „...osobní povahu nemají ty projevy, ke kterým dochází při výkonu povolání, obchodní nebo veřejné činnosti...“⁵⁰ Jinými slovy obsah nenesou informace ze soukromého života.

Každý člověk coby osobnost má tak právo na své soukromí. Soukromí je ovšem široký pojem. Nejčastěji se soukromí vztahuje na prostory obydlí včetně prostor k obydlí náležejícím. Obydlím mohou být jak prostory trvale obývané, tak například hotelový pokoj. Do soukromí však soudy definují i prostory na pracovišti nebo veřejných nebo veřejnosti přístupných místech. Tyto prostory nejsou z pohledu definice obecně soukromé, ale ústraní, které osoba vyhledá například v parku, může být v ten moment soukromím osoby, neboť se sem tato osoba uchýlila z důvodu vyřízení záležitostí soukromé povahy. V tu chvíli lze vycházet ze zákazu sledování soukromého života dle § 86 OZ. Za soukromí se tedy nepovažuje pouze podobizna člověka, identifikační údaje k osobě nebo soukromé prostory.

⁴⁸ Zákon č. 89/2012 Sb., *Občanský zákoník* v posledním znění.

⁴⁹ ochrana osobnostních práv, tzn. nemajetková práva související s osobní svobodou, tělesnou integritou, soukromím, rodinným životem, ctí, důstojností a postavením ve společnosti. iuridictum.pecina.cz. Právo na ochranu osobnosti.cz. [online] . [cit. 03. 03. 2022]. Dostupné z: https://iuridictum.pecina.cz/w/Pr%C3%A1vo_na_ochranu_osobnosti

⁵⁰ Nsoud.cz. Rozhodnutí ve věci žalobce E. spol. s r.o., proti žalovanému J.B. [on-line] Dostupné z: https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/A932C08B6CE4E2B2C1257A4E006A9DE5?openDocument&Highlight=0,

Do soukromí dále řadíme různé způsoby sdílení zážitků či názorů s druhými osobami například za pomoci textových zpráv. Ochrana soukromí se vztahuje i na prostory, ve kterých dochází k naplňování nebo vyřizování záležitostí osobní povahy. Na tyto prostory se vztahuje právo na zákaz zveřejňování podoby podobně, jako právo na ochranu proti pořízení nebo zveřejnění podobizny člověka.

Zde mohu použít vlastní příklad z praxe. Na naše oddělení se obrátila matka dívky, která oznámila, že v místě jejího bydliště, kde žije s dcerou, jí tato dcera, zřejmě pod intoxikací návykovými látkami, slovně i fyzicky napadá. Situaci dále nezvládá a požaduje pomoc policie. Hlídka po příjezdu na místo provedla prvotní šetření a vyzvala dceru oznamovatelky, aby vyšla z pokoje, kde se předtím před policií uzamkla. Přes dveře tato dívka jak policisty, tak matku urážela. Nakonec dveře otevřela s tím, že z domu odchází. Hlídkou byla vyzvána, aby na místě setrvala do ukončení vyšetřování, což neuposlechla a nakonec se pokusila před policisty matku napadnout. Následoval zákrok a zajištění osoby. Tím byly úkony na místě vyřešeny. Později se na mě obrátila tisková mluvčí s žádostí o poskytnutí kamerového záznamu ze zákroku. Nijak jsem nepřemítal, zda záznam vydat, či nikoli a záznam jsem poskytl. Ten se v rámci medializace práce policie později vyskytl po úpravách podoby zainteresovaných osob v médiích. Osoby byly na záznamu k nepoznání, ovšem jinak tomu bylo s okolním prostředím bytu, které nebylo dále nijak upraveno. A zde nastal problém. Oznamovatelka bytové prostory používala zároveň k podnikání a po reportáži se jí začali ozývat klienti, že poznali její byt a co se stalo. Věc skončilo až žalobou na policii. Tedy i takový zásah do soukromí v podobě záznamu soukromého prostředí může být předmětem žaloby.

Podobný případ mohou zapříčinit i průmyslové kamery snímající společné prostory například v zaměstnání. Tuto problematiku neupravují jen právní normy, ale pokud zde zmiňuji policii, tak i interní akty řízení, jakým je například Pokyn policejního prezidenta č. 151/2018.⁵¹

⁵¹ PPP 151/2018 o mobilním přístupu k informačním systémům, komunikaci, přenosu obrazových, textových a zvukových záznamů, ukládání úkolů a jiných službách podpory výkonu činnosti Policie České republiky

4. 1. Ochrana soukromí v zaměstnání

Vztah mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem je specifikován několika právními předpisy, zejména zákoníkem práce a občanským zákoníkem, který je k zákoníku práce v subsidiárním postavení. Soukromí z pohledu prostoru a činnosti člověka nemusí být chápáno jen v prostorách obydlí nebo prostorách náležejících do vlastnictví dotčené osoby. Kde se nacházíme v druhé řadě po domovu nejčastěji? Ano, je to zaměstnání. V současné době již není výjimkou, že jsme v práci sledováni na každém kroku. Systémy GPS ve vozidlech, data ve služebních mobilních telefonech, kamery na každém kroku nebo práce na počítači. Je tato činnost ze strany nadřízeného vůbec legální? Zaměstnavatel tento monitoring zdůvodňuje ochranou svého majetku, kontrolou výkonnosti nebo ochranou bezpečnosti zaměstnanců samotných.

V případě pracovně právních vztahů se na tuto problematiku musíme podívat do Zákoníku práce zákon č. 262/2006 Sb. Zde § 316 odst. 1 upravuje: *Zaměstnanci nesmějí bez souhlasu zaměstnavatele užívat pro svou osobní potřebu výrobní a pracovní prostředky zaměstnavatele včetně výpočetní techniky ani jeho telekomunikační zařízení. Dodržování zákazu podle věty první je zaměstnavatel oprávněn přiměřeným způsobem kontrolovat.*⁵²

V odst. 2 a 3 je uvedeno, že naopak zaměstnavatel nesmí bez závažného důvodu narušovat soukromí zaměstnancům. Tím je rozuměn systém sledování v podobě kamerových systémů, odposlechů nebo záznamů telefonických hovorů či elektronické pošty.

Pokud by se zaměstnavatel tedy uchýlil k nějakému druhu sledování, vždy musí mít závažnější právní důvod, který by byl nadřazen ochraně práva na soukromí zaměstnance. Z toho plyne i další povinnost zaměstnavatele, a sice vyrozumět zaměstnance o tom, že je při své práci monitorován.

⁵² zákon č. 262/2006 Sb. *Zákoník práce* v posledním znění

U emailové komunikace Úřad pro ochranu osobních údajů ve svém rozhodnutí č. 2/2009 uvedl, že rozdíl mezi použitím soukromé a pracovní e-mailové adresy a mezi soukromou a pracovní e-mailovou zprávou je takový, že emailová adresa zaměstnance, která je vedena na free-mailovém serveru, kterým je například server Seznam.cz, je vždy považována za soukromou. Oprávnění zaměstnavatele přečíst takovou zprávu se upraví jen na případy, kdy zpráva nese ve své hlavičce údaje, že se jedná o pracovní email a zaměstnavatel se domáhá zjištění obsahu zprávy s odůvodněním ochrany svých práv. Např. riziko podnikové špionáže.

Trochu odlišným případem je, když emailová adresa nese jméno zaměstnance, ale doména je firemní. Zprávy na tuto adresu doručované lze opět považovat za osobní údaj, avšak takový osobní údaj, k jehož zpracování a zveřejňování je zaměstnavatel oprávněn. Jinak tomu bude u emailové adresy, která nese čistě údaje firmy. I když bude tento email v užívání jen jednou osobou, veškeré doručené a odeslané zprávy budou považovány za úřední (pracovní) elektronickou adresu. Z obecné praxe v této věci vyplývá, že lze shledat za zákonné provádění tzv. anonymní monitorování e-mailů. Jedná se o monitoring způsobem, který neumožňuje vysledovat identifikaci konkrétního zaměstnance, který se komunikace dopustil, ale zároveň slouží k vysledování komunikace, která by ohrozila *know how* firmy. Takovým způsobem je například systém Data Loss Prevention (DLP). Tento systém je nastaven na šifrování klíčových údajů, které mohou být z firmy neoprávněně vyneseny. V případě osobního monitoringu zaměstnanců dochází zpravidla ke kontrole hlaviček emailů, které mohou napovědět, že odesílaná pošta směřuje, kam nemá, a může opravňovat zaměstnavatele takovou poštu prověřit. O kontrole by měl být zaměstnanec vyrozuměn. Dalším bodem zásahu do soukromí může být sledování zaměstnanců na internetu. V těchto případech by zaměstnavatel neměl sledovat cíle vyhledávání svých zaměstnanců na internetu, ale na druhou stranu je oprávněn sledovat, zda zaměstnanci dodržují zákaz používání výpočetní techniky pro soukromé účely. To ostatně potvrdil i Nejvyšší soud, když v rozsudku ze dne 7. srpna 2014, sp. zn. 21 Cdo 747/201353 judikoval, že v případě, kdy cílem

⁵³ nssoud.cz. žalobce Ing. J. F proti žalovanému V. Š. [on-line]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nscr/21-cdo-747-2013>

kontroly není zjišťování obsahu prohlížených stránek, ale jen to, zda zaměstnanec respektuje stanovený zákaz zaměstnavatele o používání počítače pro soukromé účely, je taková kontrola přiměřená a přípustná.⁵⁴

Asi za nejvíce citlivý zásah do soukromí každý pociťuje nahrávání jeho osoby kamerovými systémy. Jednou věcí jsou veřejné kamerové systémy, které jsou jejich zřizovateli odůvodněny ochranou veřejného pořádku a majetku, který snímají. Lze ale ze strany zaměstnavatele nárokovat takový zásah do soukromí zaměstnanců s odůvodněním, že si zaměstnavatel chrání svůj majetek nebo sleduje pracovní nasazení svých zaměstnanců, případně vztah zaměstnance a klienta? Odpověď je prostá a i pro laika, který si mnohdy vybaví kamery na přepážkách bank a úřadů, jasná. Ano je. Nutno ale dodat, že i pořízení takového kamerového záznamu, který snímá zaměstnance, má svá omezení a jisté náležitosti. Tak předně, zaměstnanec by měl být srozuměn, že prostory, kde pracuje nebo se může nacházet, jsou monitorovány kamerovým systémem. A nemusí se jednat pouze o vstupní prostory. Zaměstnavatel v podobě chleboďárce potřebuje chránit svůj majetek, například z důvodů krádeží, poškozování majetku nebo kvůli přesvědčení se o bezproblémovém provozu podniku a dobrém zacházení zaměstnanců se svěřenými prostředky. Zaměstnanec by si měl uvědomit, že zaměstnavatel vynakládá nemalé výdaje na provoz firmy a vytváření takové pracovní podmínky, které zajistí jistotu práce a stálý příjem. Nemůže si dovolit rizika v podobě anonymních škod, které by neměly svého původce, po kterém by mohla být škoda vymáhána, a výdaje firmy by se tak rozrostly nejen na mzdách, ale i úhradách škod, ať již majetkových nebo třeba provozních, které mohou poškodit dobré jméno firmy.

Ochrana soukromí tak není na pracovišti absolutní a samozřejmá, protože by příliš zasahovala do práv a oprávněných zájmů zaměstnavatele a znemožňovala jejich ochranu. Tato práva zaměstnavatelů/zaměstnanců jsou kromě zákoníku práce a občanského zákoníku zahrnuta i do zákona o zpracování

⁵⁴ Epravo.cz: Monitoring činnosti zaměstnanců ze strany zaměstnavatele. [online] . [cit. 30.01.2023]. Dostupné z: https://www.epravo.cz/top/clanky/monitoring-cinnosti-zamestnancu-ze-strany-zamestnavatele-1-cast-109563.html#_ftnref3

osobních údajů (zákon č. 110/2019 Sb.). Z mezinárodních smluv je to především GDPR a směrnice 2016/680, nařízení Evropského parlamentu a Rady EU 2016/679

ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů, které je do českého právního řádu implementováno právě zákonem č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů.⁵⁵

Pohled na tuto problematiku můžeme uzavřít závěrem, že pokud dojde v pracovním prostředí do zásahu práv některým ze zde uvedených způsobů, pracovník o tomto musí být vyrozuměn zpravidla při nástupu do zaměstnání a zaměstnavatel by měl odůvodnit podmínky a důvodnost takového zásahu. Rozsah zásahu nesmí překračovat mez, pro kterou je jinak zákonem oprávněn. Převážně musí ctít prostory pro soukromou nebo intimní činnost, která nespadá do výkonu práce. Těmito prostory rozumíme místa pro občanskou vybavenost, jakými jsou například jídelny, kuchyňky a samozřejmě toalety.

4. 2. Právo být zapomenut

Právo být zapomenut vychází z čl. 5 odst. 1 písm. e) GDPR, kde je upraveno, že osobní údaje musí být: „...uloženy ve formě umožňující identifikaci subjektů údajů po dobu ne delší, než je nezbytné pro účely, pro které jsou zpracovávány; osobní údaje lze uložit po delší dobu, pokud se zpracovávají výhradně pro účely archivace ve veřejném zájmu, pro účely vědeckého či historického výzkumu nebo pro statistické účely podle čl. 89 odst. 1, a to za předpokladu provedení příslušných technických a organizačních opatření požadovaných tímto nařízením s cílem zaručit práva a svobody subjektu údajů („omezení uložení“)...“⁵⁶

⁵⁵ Měšec.cz: Může Vás zaměstnavatel sledovat kamerami? [on-line]. [cit. 31. 01. 2022]. Dostupné z: <https://www.mesec.cz/clanky/muze-vas-zamestnavatel-sledovat-pri-praci-kamerami-a-kamery-na-toaletach/>

⁵⁶ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů) (Text s významem pro EHP)

Osobní údaje v tomto smyslu jsou údaje/záznamy, které jsou součástí databází, kde jsou uloženy pro potřeby organizace, která tyto záznamy využívá z pravidla pro svoji personální a řídicí činnost. Doba, po kterou lze tyto záznamy uchovávat, se může lišit podle konkrétních případů.

Právo „být zapomenut“ znamená, že jakmile pomine důvod pro zpracování/uchování údajů, správce evidence má za povinnost tyto záznamy smazat. Ustanovení tohoto nařízení tak dává subjektu nositeli těchto údajů právo o výmaz takových údajů, a pokud k tomuto výmazu nedojde, má právo se tohoto domáhat.

Právo na výmaz představuje v obecném nařízení jinými slovy vyjádřenou povinnost správce zlikvidovat osobní údaje, pokud je splněna alespoň jedna z podmínek uvedených v čl. 17 odst. 1 GDPR. Těmito podmínkami jsou tyto možnosti:

- a) *osobní údaje již nejsou potřebné pro účely, pro které byly shromážděny nebo jinak zpracovány;*
- b) *subjekt údajů odvolá souhlas, na jehož základě byly údaje podle čl. 6 odst. 1 písm. a) nebo čl. 9 odst. 2 písm. a) zpracovány, a neexistuje žádný další právní důvod pro zpracování;*
- c) *subjekt údajů vznesl námitky proti zpracování podle čl. 21 odst. 1 a neexistují žádné převažující oprávněné důvody pro zpracování nebo subjekt údajů vznesl námitky proti zpracování podle čl. 21 odst. 2;*
- d) *osobní údaje byly zpracovány protiprávně;*
- e) *osobní údaje musí být vymazány ke splnění právní povinnosti stanovené v právu Unie nebo členského státu, které se na správce vztahuje;*
- f) *osobní údaje byly shromážděny v souvislosti s nabídkou služeb informační společnosti podle čl. 8 odst. 1.⁵⁷*

Právo na výmaz se tedy uplatňuje jen ve vyčtených bodech, tj. když nastane daná okolnost. Většina vyjmenovaných případů byla součástí zrušeného zákona

⁵⁷ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů) (Text s významem pro EHP)

č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a vyplývala z jeho podstaty. Právo na výmaz není absolutní právo, které by subjektu údajů dávalo možnost žádat kdykoli a za jakékoli situace o vymazání osobních údajů. Nelze např. žádat likvidaci všech osobních údajů při ukončení zaměstnání či poskytování finančních služeb, jelikož na správce se vztahují povinnosti o dalším uchování některých osobních údajů.⁵⁸ Takové údaje mohou být použity například v různých registrech.

Způsob provedení výmazu není přesně stanoven. Správce databáze by měl volit ekonomicky a personálně přiměřené vynaložení sil a prostředků. Mnohdy jsou databáze vymazávány počítačem automaticky, například přiřazením skartačních znaků.⁵⁹ Pokud si jednotlivé databáze mezi sebou poskytují údaje, tedy dále je sdílejí, je nutné, aby každá z databází dbala povinnosti takové údaje, pokud je k tomu povinna, smazat a dále je nesdílet.

Právo na výmaz dat se vůči správci databáze neuplatní podle čl. 17 odst. 3 GDPR v případech, pokud je zpracování nezbytné:

- a) *pro výkon práva na svobodu projevu a informace;*
- b) *pro splnění právní povinnosti, jež vyžaduje zpracování podle práva Unie nebo členského státu, které se na správce vztahuje, nebo pro splnění úkolu provedeného ve veřejném zájmu nebo při výkonu veřejné moci, kterým je správce pověřen;*
- c) *z důvodů veřejného zájmu v oblasti veřejného zdraví v souladu s čl. 9 odst. 2 písm. h) a i) a čl. 9 odst. 3; pro účely archivace ve veřejném zájmu, pro účely vědeckého či historického výzkumu či pro statistické účely v souladu s čl. 89 odst. 1, pokud je pravděpodobné, že by právo uvedené v odstavci 1 znemožnilo nebo vážně ohrozilo splnění cílů uvedeného zpracování; pro určení, výkon nebo obhajobu právních nároků.⁶⁰ Jako příklad k této kapitole zmíním případ, který skončil až u Evropského soudního dvora (ESD).*

⁵⁸ Úřad pro ochranu osobních údajů.cz: Základní příručka k GDPR. [online] . [cit. 01.02.2023]. Dostupné z: <https://www.uouu.cz/6-prava-subjektu-udaj/d-27276>.

⁵⁹ Archivace-dokumentu.cz. Skartační znaky. [online] . [cit. 03. 03. 2023]. Dostupné z: <https://www.archivace-dokumentu.cz/slovník/skartacni-znak>

⁶⁰ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů) (Text s významem pro EHP)

Jedná se o kauzu žalobce M. Costeja Gonzáleze a Agencia Española de Protección de Datos (AEPD) vs. žalované společnosti Google Inc. s místní pobočkou Google Española a deníku La Vanguardia Ediciones SL.

Celý příběh začal v roce 1998, kdy měl pozdější žalobce González finanční problémy, které skončily exekucemi a dražbou několika jeho zabavených nemovitostí. Právě kvůli pořádané dražbě nemovitostí tento případ zveřejnil deník La Vanguardia vč. osobních údajů žalobce, kdy tyto údaje byly rovněž dlouho dohledatelné i na vyhledávači Google a to i přesto, že žalobce již dále veškeré dluhy vůči státu splatil. Přesto jeho jméno, pokud bylo zadáno do vyhledavače, bylo i nadále spojováno s dluhy na sociálním pojištění. González požadoval stažení těchto článků, které ho i nadále fabulovaly a výmaz svých osobních údajů. Dále požadoval smazat propojenost vyhledavače Google s článkem v deníku. Stížnost podal u Agencia Española de Protección de Datos (AEPD). Tento úřad stížnost z části zamítl. Shledal oprávněnost na straně deníku, neboť ten vytiskl zprávu na příkaz ministerstva práce a sociálních věcí s odůvodněním, že bylo nutné veřejně informovat o dražbě nemovitostí a sehnat tak co nejvíce dražitelů a tedy zisku pro stát z prodaných nemovitostí. Úřad se zabýval druhou částí žaloby na společnost Google. Zde konstatoval, že Google jako internetový vyhledavač pracující s daty podléhá právní úpravě na ochranu osobních údajů včetně zpracování osobních údajů. Odpovídá tak i za zveřejnění a šíření takových údajů. Tedy zveřejněním osobních údajů žalobce spol. Google porušila právo na ochranu osobních údajů před třetí stranou. Úřad AEPD konstatoval, že povinnost smazat osobní údaje má pouze Google. Proti rozhodnutí španělského úřadu podala spol. Google žalobu k Audencil Nacional.⁶¹ Soud se před samotným projednáním případu obrátil na ESD s předběžnými otázkami. Jednou z otázek bylo, kdo je správcem těchto údajů a zodpovídá tak za obsah údajů včetně osobních údajů, a konečně, na koho se má poškozený subjekt, tedy nositel těchto údajů, obrátit s právem na výmaz těchto údajů, zda na vyhledavač, aby zabránil indexaci osoby žalobce podle údajů, nebo webové stránky třetích osob, které do těchto stránek zanesly informace k osobním údajům žalobce. Tato kauza rozdělila i jednotlivé státy ve svých názorech. Nicméně v rozsáhlém závěru ESD konstatuje, že subjekt

⁶¹ Národní soud ve Španělsku se sídlem v Madridu

údajů, tedy žalobce, má právo, aby odkaz s jeho osobními údaji již nebyl dále spojen s deníkem, neboť se jedná o informaci starou 16 let a z tohoto důvodu je shledáno právo žalobce být zapomenut na vyšší právní důležitosti, než je právo veřejnosti (právo na informace) zabývat se takto starou, a tedy již irelevantní zprávou. Navíc společnost Google jako provozovatel vyhledavače nese odpovědnost za informace, které v rámci indexování nabízí, a i ona je tedy správcem mající odpovědnost za poskytované údaje. Pokud pak nabízí pomocí Google Search stále odkaz na osobní údaje žalobce, nese zároveň odpovědnost za odůvodnění evidence takových údajů ve svém systému. Často se stává, že informace s osobními údaji je zpracována podle předpisů a v souladu s nařízeními platnými v době zveřejnění, ale s uplynutím určité doby se z původně licenčně oprávněné informace stává informace neslučitelná s dalším zpracováním a uchováváním v databázích. Tedy vyprchala podstata a původně zamýšlený účel dále tyto informace zpracovávat.⁶²

U tohoto tématu jsem si teprve uvědomil, že jako uživatel sociálních sítí, včetně asi nejrozšířenější sítě Facebook, mě nikdy nenapadlo, co se stane s profilem uživatele po jeho smrti, což je situace, která volně navazuje na otázku práva být zapomenut. Předně je nutné zodpovědět, kdo je oprávněn nakládat s příspěvky, které jsou na sociální sítě vloženy původním autorem. V podmínkách Facebooku je klauzule, že pokud osoba nahraje například svoji fotografii, tedy sdílí své soukromí s okruhem osob, které stanoví v nastavení (přátelé/otevřená společnost), dává užíváním Facebooku souhlas společnosti *Meta Platforms Ireland Limited* (vlastníku Facebooku), že tato společnost je oprávněna za původce materiálu hostovat, používat, distribuovat, upravovat, spouštět, kopírovat, veřejně předvádět, vystavovat překladu a vytvářet odvozeniny těchto děl dle svého uvážení. Společnost si tak za souhlasu majitele účtu uděluje „licenci“ k používání obsahu. Uživatel tedy dává souhlas Facebooku ukládat, kopírovat a sdílet produkty společnosti. Jinými slovy Facebook sleduje Vaše zájmy a na základě toho Vám podsunuje produkty nebo služby, které by mohly být předmětem Vašeho zájmu. Takové oprávnění trvá, dokud není obsah profilu trvale

⁶² Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 13. května 2014 pod sp. zn. C-131/12 [online]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:62012CJ0131>

odstraněn ze systémů. V případě podnětu k odstranění obsahu se tento obsah odstraní do 90 dnů. Stejně jako u GDPR čl. 17 odst. 3 i Facebook má podmínky kdy, se obsah uživatele neodstraní. Jedním z nejčastějších důvodů je sdílení materiálu dalšími osobami, a s tím spojená ztráta povědomí, kde všude se takový materiál nachází. V tomto případě se materiál stává součástí dalších profilů uživatelů a v případě zrušení existence původce tento materiál koluje v kyberprostoru dále. V případě úmrtí uživatele sociální sítě jsou možnosti, kdy bude takový účet včetně jeho obsahu zrušen. Po smrti osoby, a tedy delší doby neaktivity na tomto účtu, si společnost Meta vyhrazuje právo takový účet zrušit či blokovat. Za života si může majitel účtu zvolit osobu, která po smrti uživatele bude spravovat jeho účet. To vše zpravidla k vyrozumění a případnému uctění památky. Taková osoba z pohledu soukromí nemá přístup do zpráv původního uživatele účtu. Druhou možností výmazu účtu je nastavení zrušení účtu na základě zmínky o Vaší smrti některým z přátel.⁶³

Bez ohledu na druh databáze, ve které jsou osobní údaje obsahující soukromé informace obsaženy a které mnohdy dobrovolně poskytujeme, by mělo existovat pravidlo, u kterého by si měl každý uvědomit, komu takové informace poskytuje, a zároveň počítat s tím, že informace mohou být sdíleny a použity pro další účely. A to legálně. V dnešní době plné smluv a poučení psaných drobným písmem, které si nikdo z nás stejně nepřečte, je nutné počítat s tím, že data se soukromými údaji tak mohou putovat dále, a to i v případě, že s daným subjektem již dále nespolupracujeme. To samé platí i pro sociální sítě, které jsou „spolumajiteli“ našich zážitků. Vše samozřejmě s našim svolením, po kliknutí na tlačítko *souhlasím*.

4. 3. GDPR

Již jsem několikrát zmínil ve své práci zkratku GDPR, ale v žádné z kapitol jsem doposud toto nařízení blíže nevysvětlil. Proto se zde okrajově pro kompletnost tématu zmíním i o tomto ustanovení, které má s problematikou ochrany soukromím hodně co dočinění. GDPR je v celém názvu *Nařízení Evropského*

⁶³ Facebook setting: [online] . [cit. 02.02.2023]. Dostupné z https://www.facebook.com/settings?tab=account§ion=account_management&view

parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (Obecné nařízení o ochraně osobních údajů). Zkratka GDPR znamená anglický překlad General Data Protection Regulation. Toto nařízení vešlo v českém právu v účinnost 25. května 2018. Zabývá se právy a povinnostmi při pořizování a zpracování osobních údajů. V České republice došlo ratifikací tohoto nařízení ke zrušení původního zákona č. 101/2000 Sb. o ochraně osobních údajů, který byl zrušen k 24. dubnu 2019. Zároveň byl přijat zákon k GDPR č. 110/2019 Sb. zákon o zpracování osobních údajů, který je speciálním zákonem k GDPR a který doplňuje toto nařízení. GDPR je obecným nařízením platícím ve státech Evropské unie a na Islandu, Norsku a Lichtenštejnsku. Toto mezinárodní nařízení bylo implementováno do právního řádu všech uvedených států, aby sjednotilo pravidla pro zpracování osobních údajů. Předchůdcem GDPR byla směrnice 95/46/ES o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů. Tato směrnice však již nepokrývala kontrolu nad evidencí údajů v souvislosti s technologickým pokrokem rozšiřujícím možnosti pořízení a zpracování soukromých údajů. Zároveň tato zastaralá směrnice neplnila původně zamýšlený účel společného sjednocení výkladu zabývajících se ochranou osobních údajů napříč státy EU.⁶⁴

4. 4. Právo na soukromí vs. právo na informace

Pojmy právo na soukromí a právo na informace z pohledu dosažitelnosti obou hodnot mohou působit jako dva protichůdné póly. To z toho důvodu, že pokud chce jedna strana informace o té druhé, zpravidla ji při této činnosti vstupuje do soukromí a je jen otázkou, zda k tomuto tato strana souhlas dala, nebo se tak děje při jiné pro dotčenou stranu neznámé činnosti. Respektování práva na soukromí je z pohledu ústavního pořádku zakotveno v čl. 7 odst. 1 LZPS a také v čl. 8 EÚLP. Zde je mimo jiné jasně stanoveno, že osoba má právo

⁶⁴ Mvcr.cz. Co je GDPR. [online]. [cit. 03. 03. 2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/gdpr/clanek/co-je-gdpr.aspx>

na nedotknutelnost a soukromí. Zároveň je kladen důraz na respektování soukromého a rodinného života podle čl. 10 odst. 2 LZPS. Z druhého pohledu je ale nutné říci, že aby člověk mohl v dnešní přetechizované době vůbec fungovat, stále o osobě poskytuje osobní údaje, ať se již jedná o sjednání přepravy objednaného zboží nebo zřízení půjčky či hypotéky. Jistě je vyhovující opakovaně při objednávání zboží přes internet nezadávat své osobní údaje stále dokola, ale díky souborům cookies a službě Google Payments si v dnešní době vytvoříte svůj účet u spol. Google a poté již z jakéhokoli zařízení, na kterém jste přihlášení po zadání prvních pár znaků, předvyplníte veškeré své údaje vč. telefonu a emailové adresy. Vše samozřejmě s uděleným souhlasem uvedené společnosti, která dále vaše osobní údaje, a tedy i informace o vás, spravuje. Elektronické bankovníctví a platební prostředek funguje na obdobném způsobu ovšem v prostředí banky a měl by být systémem šifrován pro okolní prohlížeče. Vše, co se kolem nás děje, se zpravidla děje na základě námi uděleného souhlasu a necháváme si tak zasahovat do soukromí, byť v domnění, že máme vše pod kontrolou. To ale do doby, než nám začnou chodit nevyžádané spamy nebo nám nezačnou volat společnosti, které, bůhví kde, na nás vzaly telefonní číslo. Když se pak člověk podivuje, že nikomu žádné své číslo nedal, měl by se předtím vrátit na začátek, kdy takovému gigantu jako je Google dobrovolně poskytl své údaje, aniž by si přečetl podrobněji oprávnění společnosti k nakládání s těmito údaji. Nakonec zjistíte, že Google má spoustu dceřiných společností a nasmlouvaných třetích stran. Užíváním vyhledavače Google tak podle vlastních stanov, kde je mimo jiné uvedeno, že monitoring zájmů uživatele vyhledavače: „...slouží k tomu, abychom pomohli třetím stranám poskytovat produkty či služby, které od nich požadujete...“⁶⁵ dáváme svolení s monitorováním předmětu našich vlastních zájmů. Zkrátka těžce sneseme, když máme pocit, že se nám někdo dívá přes plot na zahradu nebo si nás někdo vyfotografuje při pořizování fotografií z dovolené, ale dobrovolně a mnohdy velice krátkozrace poskytujeme soukromé informace, aniž bychom věděli, kde a kam mohou doputovat.

⁶⁵ Upozornění ve věci ochrany soukromí ve službě Google Payments. [online] . [cit. 06. 02. 2023]. Dostupné na: https://payments.google.com/payments/apis-secure/get_legal_document?ldo=0&ldt=privacynotice&ldl=cs

Tato kapitola je spíše zamyšlením než odbornou úlohou. Co se týká nadřazenosti jednotlivých práv nebo oprávněnosti pořízení takových údajů, jak již bylo v této práci uvedeno, vždy se bude jednat o individuální posouzení konkrétního případu s jasným stanovením práv a povinností obou stran.

4.5. Osobní údaje

Osobním údajem rozumíme každou informaci, která je schopna identifikovat jedince. Takový subjekt může být identifikován klasicky podle jména, data narození, rodného čísla, ale také podle zvláštních nebo též fyziologických, fyzických a genetických informací. Klasickým příkladem je obličej a DNA. Dalo by se říci, že mezi další nepřímo identifikovatelné znaky osoby patří identita společenská, ekonomická nebo psychická. V tomto případě se ale jedná spíše o znaky skupinové, které by se mohly svými specifiky vztahovat na více osob. Znaky konkretizující osobu jsou znaky individuální, tedy identifikující. Tímto údajem může být i osobní číslo, které je například přidělené zaměstnanci na pracovním průkazu. Samozřejmě s tím rozdílem, že takový údaj je platný k identifikaci jen s příslušnou databází, kde je taková osoba vedena, na rozdíl od občanského průkazu s fotografií a osobními údaji, které ihned danou osobu identifikují. Osobní údaj může být tedy širokým pojmem a je nutné vzít na vědomí, že postup podle GDPR nastává až při zpracování osobních údajů. Ostatní subjekty jako jsou zpracovatelé nebo správci mají vůči nositelům osobních údajů, jejichž údaje spravují, povinnost v odůvodnění nakládání s těmito údaji a ochraně těchto údajů.⁶⁶ Ostatní pak musí ctít ochranu osobních údajů a v případě například nálezu nebo přístupu k takovým údajům učinit kroky k zamezení neoprávněného šíření, zneužití či navrácení údajů zpět svému původci, minimálně splněním svojí oznamovací povinností o takto nastalých skutečnostech.

⁶⁶ MATES, Pavel, Martin VALOUŠEK a kol. Ochrana osobnosti, soukromí a osobních údajů. Praha: Leges 2019 str. 173, ISBN 978-80-7502-346-9

5. Oprávněnost zásahu do soukromí ze zákonných důvodů

Existují případy, kdy za určité situace vznikne oprávnění vstoupit do soukromí druhé osoby, aniž by takto dotčený jedinec dal předchozí souhlas, nebo o tom dokonce věděl. Opět se bavíme o tzv. zákonných licencích, tedy omezení osobních práv z důvodu veřejného zájmu nebo nastalých mimořádných událostí, při kterých je ohrožen život a zdraví osob nebo bezpečnost a veřejný pořádek. Tyto případy vznikají na základě oprávněnosti uvedené v některém z prováděcích právních předpisů, které k tomuto dávají zákonné oprávnění. Samotný úkon, který vede do zásahu soukromí, musí být proveden v souladu se zákonem, v míře a rozsahu nezbytně nutném ke splnění účelu sledovaného zákonem a také za podmínek, že sledovaného účelu nelze dosáhnout jiným méně invazivním způsobem. I ústavní zákon, jakým je LZPS, který je garantem dodržování ochrany osobnosti a práva na soukromí, připouští takového zásahu samozřejmě s dodatkem, že se musí jednat o případy stanovené zákonem.⁶⁷

5. 1. Prokazování totožnosti

Prokazováním totožnosti rozumíme dobrovolné sdělení nebo poskytnutí soukromých údajů druhé straně, kdy se těmito údaji jedná o identitu člověka. V těchto případech se jedná zpravidla o jméno a příjmení, datum narození, rodné číslo a trvalý pobyt a pro úplnost zpravidla při úředním styku i pobyt současný vč. doručovací adresy. Prokazování totožnosti může být činěno jak dobrovolně, tak z donucení. Záleží na postavení obou stran a situaci, za které k takovému úkonu dochází.

5. 1. 1. Prokazování totožnosti v občanskoprávních vztazích

Asi nejklassičtějším příkladem, kdy si dvě osoby v „rovném“ postavení na požádání prokazují totožnost, bývá při sepisování různých smluv nebo při plnění

⁶⁷ srov. čl. 2,7, 12,13 LZPS; § 40 zákon č. 273/2008 Sb.; § 28 trestního zákoníku

vzájemných vztahů či závazků, na základě kterých vznikají mezi oběma stranami vzájemná práva a povinnosti. V těchto případech se jedná o dispozitivní právní normy, které na rozdíl od právních norem kogentních dávají oběma stranám volnější prostor na vlastní dohodu. Ne vždy tomu tak musí být. Nejběžnějším příkladem je taková kupní smlouva, pracovní smlouva nebo v případě plnění smlouvy splnění závazků z této smlouvy vyplývajících. Dalším případem může být porušení smlouvy nebo řádu.

Pokud bych měl uvést některý z případů převedených do praxe, může se jednat například o jízdu tzv. načerno v dopravních prostředcích hromadné dopravy, kdy takového pasažéra kontroluje revizor. Ten má podle § 18a zákona č. 111/1994 Sb. o silniční dopravě, ve znění pozdějších předpisů právo kontrolovat totožnost takového pasažéra. Kontrola totožnosti může nastat i při výkonu činnosti v rámci svěřené pravomoci či závazku plynoucího ze vzájemného vztahu. Takovým příkladem je režimové pracoviště ve střežené budově. Například budova policie, státního zastupitelství nebo soudu. V těchto případech dává osoba svým zamýšleným (konkludentním) jednáním nevýslovný souhlas při vstupu do objektu k tomu, aby v případě oprávněného zájmu svoji totožnost druhé straně poskytla. Jen doplním, že pokud při uplatnění práva na zjištění totožnosti jedné strany vůči druhé, která má na základě právního zájmu dané strany povinnost svoji totožnost prokázat, toto odmítne nebo nemůže-li ji hodnověrně prokázat, je do tohoto vztahu oprávněná strana přizvat policii, která na místě sjedná prokázání totožnosti. Oprávněnost vyplývá z § 63 odst. 2 písm. k zákonu č. 273/2008 Sb. zákon o Policii České republiky. Lustrovaná strana je pak povinna této výzvy uposlechnout a totožnost prokázat nebo poskytnout patřičnou součinnost.

V případě, kdy v rámci občanskoprávního vztahu vzniká oprávněnost jedné strany na prokázání totožnosti strany druhé, která by ale toto odmítala, a prokázání totožnosti je zároveň nutné k ochraně majetkových práv oprávněné strany, je tato strana v rámci uplatnění svých práv oprávněna „zadržet“ tuto osobu do příjezdu policie. To potvrdil i rozsudek Nejvyššího správního soudu pod sp. zn. 1As

34/2010-73.⁶⁸ V těchto případech se vždy zkoumá test proporcionality a subsidiarity. Jindy naopak zákon přímo přikazuje, aby došlo k prokázání totožnosti při uplatňování soukromoprávních vztahů. Nejběžnějšími případy, které zde zmíním, je výkup druhotných surovin, kde podle § 18 odst. 3 zákona č. 185/2001Sb., je provozovatel sběrný povinen se přesvědčit, od koho přebírá suroviny do výkupu. Dalšími příklady jsou klasické zastavárny, kde zaměstnanec kontroluje totožnost prodejce použitého zboží podle § 31 odst. 4 zákona č. 455/1991 Sb. živnostenského zákona, nebo prodavačka, která kontroluje věk zákazníka, který si hodlá nakoupit alkohol nebo tabákové výrobky opět podle oprávnění § 6 odst. 1 zákona č. 65/2017 Sb. zákona o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek. K prokazování totožnosti tak může docházet při plnění vzájemných občanských vztahů, při kterých jsou jednotlivé strany mezi sebou v různých postaveních, jako je plnění smluv nebo závazků či poskytování služeb nebo zprostředkování obchodu. Tyto strany svým vzájemným postavením plní vůči sobě právní vztah, ve kterém má každá ze stran své oprávnění a své povinnosti.

5. 1. 2. Prokazování totožnosti policii

Úkon prokázání totožnosti na výzvu policie je, dalo by se říci, úřední styk občana s orgánem státní správy, tedy jasného postavení obou stran, kdy občan je povinen bez ohledu na okolnosti nebo důvod kontroly svoji totožnost prokázat. Jedná se o zákonné oprávnění policie podle ustanovení § 63 zákona č. 273/2008 Sb. zákon o Policii České republiky. Osoba svoji totožnost prokáže zpravidla předložením některého ze svých osobních dokladů, kterými jsou občanský průkaz nebo pas. Méně časté bývají řidičský průkaz nebo i rodný list. Tyto doklady ani nejsou považovány za doklady totožnosti.⁶⁹ Nemá-li osoba doklad totožnosti, poskytne patřičnou součinnost sdělením svých osobních údajů. V některých případech se však nelze spokojit s ústním prokázáním totožnosti. Například do střežených

⁶⁸ Nejvyšší správní soud v Brně, sp. zn. 1 As 34/2010-73. [online]. [cit. 08. 02. 2023]. Dostupné z: https://www.nssoud.cz/stazeni-dokumentu?filepath=SOUNDNI_VYKON/2010/0034_1As__1000073A_prevedeno.pdf

⁶⁹ mvcr.cz. Osobní doklady. [online]. [cit. 28. 02. 2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/osobni-doklady-642319.aspx?q=Y2hudW09Nw%3D%3D>

budov mají povinnost prokázat svoji totožnost třeba i advokáti, kteří se jinak prokazují vlastním průkazem s evidenčním číslem.⁷⁰ Kromě policie, obecní policie, justiční strážne nebo vojenské policie jsou zde i další zmocněné orgány tzv. veřejné strážne, kterým byla delegována pravomoc vyzvat osobu k prokázání totožnosti. Jedná se o strážne myslivecké, rybářské nebo strážne přírody. Nicméně pouze policie je oprávněna osobu, která odmítne prokázat svoji totožnost, omezit na osobní svobodě v podobě předvedení.⁷¹ Po předvedení osoby je policista oprávněn provést veškeré identifikační úkony včetně pořizování obrazového záznamu osoby a snímání daktyloskopických otisků či stěru na DNA. Zde musí být zachován poměr proporcionality s ohledem na důvodnost takového prokázání totožnosti a také ochrana integrity člověka, kdy policista nesmí provést odběr biologického materiálu v podobě odběru krve.⁷² Na druhou stranu je oprávněn při základních úkonech ztotožnění, jakými jsou pořizování fotografií, odběru DNA zpravidla stěrem slin z úst a snímání daktyloskopických otisků, v případě odporu osoby tento odpor použitím přiměřené síly překonat.⁷³ Takové omezení osobní svobody pak může trvat maximálně 24 hodin, a pokud se do této doby nepodaří osobu ztotožnit, musí být osoba propuštěna.

Úkony policií prováděné v souvislosti se ztotožňováním osob nebo pořizováním fotografického a biologického materiálu, měření a popis morfologických znaků člověka a odebírání daktyloskopických otisků upravuje Pokyn policejního prezidenta č. 275/2016. Zde je mimo jiné upravena i doba uchovávání takového materiálu. Předně osoby, kterým je takový materiál odebírán, jsou osoby podezřelé a obviněné z úmyslného trestného činu anebo osoby neznámé totožnosti. Záznamy těchto osob se v systému FODAGEN⁷⁴ uchovávají 100 let od jejich pořízení. U osob, které se dopustily úmyslného trestného činu v době, kdy těmto osobám nebylo 15 let, se takové záznamy uchovávají do jejich 21 let. Obdobně tomu je u osob ve věku spáchání trestného činu (TČ) do 18 let. Údaje

⁷⁰ Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu pod sp. zn. 6 Aps 7/2013-81 a též Ústavního soudu pod sp. zn. III. ÚS 627/01

⁷¹ § 63 odst. 3 zákona č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky v posledním znění

⁷² PPP 275/2016 o identifikačních úkonech

⁷³ § 63 odst. 4 zákona č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky v posledním znění

⁷⁴ Kriminologická sbírka fotografické dokumentace, daktyloskopických otisků a bukalních stěrů na DNA u podezřelých nebo obviněných osob či osob ztotožňovaných.

u osob, které nebyly ztotožněny ani za pomoci všech úkonů, které měly přispět k jejich ztotožnění, se uchovávají 20 let. U ostatních osob tzv. „domácí osoby“, se tento materiál nearchivuje a slouží pouze jako srovnávací materiál, který se po ověření se stopou z místa činu ihned likviduje.

Základním a nejjednodušším postupem zjištění nebo ověření totožnosti je lustrace osoby. V dnešní době se lustrace osoby provádí přes tzv. mobilní bezpečnostní platformy (MBP). Jedná se o speciální mobilní telefony, které v sobě mají funkci sloužící k lustraci osob a jsou propojeny s informačními systémy policie. Policista tak osobu nejenom že vylustruje a dle fotografie z centrálního registru obyvatel vidí, zda se skutečně v kontrolované osobě jedná o osobu, za kterou se tato osoba vydává, ale zjistí, zda osoba není v pátrání, vidí její trestní minulost a i případné zákazy, které tato osoba může mít. Nakonec kontrolu osoby může na místě uložit do informačního systému policie. Kontroly osob slouží pro přehled pohybu takové osoby nebo celkovému přehledu pohybu osob v blízkosti k nějakému místu, které může být kriminalisticky relevantním ve spojitosti s rozkrýváním nebo předcházením trestné činnosti. V neposlední řadě se kontrola osob provádí z důvodu vyhledávání osob v celostátním pátrání a pátrání po pohřešovaných osobách. Okolnosti, za kterých je policista oprávněn žádat prokázání totožnosti, se tak vztahují na všechny možné modelové situace, kdy je potřeba zjistit totožnost a zákonné ustanovení k tomuto kroku dává policistovi oprávnění. Na rozdíl od prokázání totožnosti v občanskoprávním vztahu je v tomto případě zpravidla uplatňován právní předpis pro splnění podmínek kriminalisticko-taktických a pro potřeby nikoli soukromých nebo obchodních, ale účelu získávání informací k osobám, které jsou spojeny s prošetřovanou událostí. Činnost policie nehájí zájmy svoje, ale slouží k ochraně života, zdraví, veřejného pořádku a majetku a také k předcházení trestné činnosti. Jinými slovy plní úkoly policie, které jsou uvedeny v § 2 zákona č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky. Veškeré shromážděné informace jsou ukládány do informačních systémů policie a jsou zde k dispozici nejenom pro případ, pro který byly pořízeny, ale takový záznam je využit i pro další činnosti policie, která s těmito daty dále pracuje. To platí obzvlášť u kriminálně závadových osob, u kterých je předpoklad, že se budou kriminální činnosti dopouštět i do budoucna. Pořizování informací, vkládání

a vytěžování systému má svá pravidla a nesmí být v rozporu se zákonem. Systémy musí být zabezpečeny proti neoprávněnému vniknutí a vytěžovat systém může pouze oprávněná osoba/policista, který má k tomuto přidělené přístupové údaje. V dnešní době se osoba bez vstupních údajů do informačního systému nedostane a i pohyb je zde monitorován. Při jakékoliv operaci, týkající se zjišťování údajů, musí dotyčný odůvodnit, proč se o tyto údaje zajímá. Policista je navíc při zjišťování totožnosti vázán nejen zákony, ale i interními předpisy. Takto rozsáhlá kontrola a přísná restrikce zabraňuje jakémukoli zneužívání postavení policisty vůči kontrolovanému subjektu nebo pozdějšímu zneužití údajů co se vytěžování informačního systému týká. Veškeré operace v rámci informačního systému policie jsou upraveny interními akty řízení. Například činnosti vkládání, vytěžování nebo spravování MBP upravuje pokyn policejního prezidenta č. 151/2018. Většina interních aktů však podléhá zákazu zveřejňování informací podle zákona č. 106/1999 Sb., proto zmíním pokyn pouze ve svém názvu. Obdobně tomu tak je u rozkazu policejního prezidenta č. 202/2015 týkající ho se informačního systému KONTROLA 2, který se zabývá spravováním údajů kontrolovaných subjektů. Neexistuje tak benevolence s volným nakládáním a bezdůvodným lustrováním osob. Každá osoba, která má zřízenou datovou schránku, navíc jednou za kalendářní rok obdrží záznam z výpisu o využívání údajů vedených v základním registru.⁷⁵ Zpětně se tak může domáhat vysvětlení, proč byla lustrována.

5. 2. Ochrana obydlí

Ochranu obydlí řadím v souvislosti s katalogem jednotlivých právních ustanovení na ochranu soukromí mezi nejdůležitější. Jednak proto, že obydlí považuji za jakousi oázu klidu a úkrytu před okolním světem, kde si své prostředí vytváří každý podle svého a kde se tedy i cítí dobře, a pak také z pohledu práva. Je totiž málo objektů ochrany práva, kde je tak málo prostoru pro odklon v případě jejich porušení. Například v případě pomluvy. Jedná se rovněž o zásah do soukromí, který může poškozovat dobré jméno jedince. Způsob řešení i s ohledem na způsob spáchání a vyvolaný následek může být různý. Od podání žaloby

⁷⁵ § 14 odst. 4 z.č. 111/2009 Sb. *zákon o základních registrech* v posledním znění

u příslušného soudu, přes spor řešený v rámci přestupkového (správního) řízení až po trestní řízení před soudem. Naproti tomu je to právě ochrana obydlí, kde zákonodárce nedal příliš na výběr a tuto ochranu zařadil rovnou pro nedotknutelnost obydlí v případě jeho porušení na úroveň trestněprávní. Konkrétně trestný čin *Porušování domovní svobody* podle § 178 trestního zákoníku. Ani způsob provedení, napadení objektu podle společenské nebezpečnosti nemá hranice, které by oddělovaly jednání mající znaky přestupku a trestného činu. Tedy jakmile je pozemek jasně ohraničen plotem a pozemek přiléhá k budově, kterou lze definovat jako obydlí, byť sloužící k občasné rekreaci, již v tomto případě se pachatel dopustí trestného činu porušování domovní svobody, pokud na takový pozemek vnikne. Bez ohledu na zabezpečení v podobě výšky plotu je toto běžná praxe v rovině trestněprávní, a s tím spojenými úkony ve fázi přípravného řízení trestního podle § 158 odst. 3 trestního řádu. I k tomuto lze dohledat mnoho soudních rozhodnutí. Jedním z nich je i rozhodnutí Vrchního soudu v Praze, které k okolnostem vniknutí do obydlí jiného již definuje první útok pachatele překonáním plotu ohraničující pozemek. Úryvek z citace rozhodnutí:

„...V zájmu úplnosti považuje Vrchní soud za potřebné dodat, že zákonný znak „překonání překážky, jejímž účelem je zabránit vniknutí“ ve smyslu § 238 odst. 2 trestního zákona je nutno vykládat tak, že jde nejen o takové překážky, které jsou bezprostředně součástí zařízení samotného domu nebo bytu, např. zámky, petlice či závory u domovních dveří nebo u dveří bytu, okenní mříže apod. Jde i takové překážky, které sice nejsou přímo součástí samotného domu nebo bytu, ale které brání již volnému přístupu na pozemek, na němž se dům nachází, nebo přístupu do objektu, jehož součástí je byt. Z toho vyplývá, že „překážkou, jejímž účelem je zabránit vniknutí“ podle § 238 odst. 2 trestního zákona, je např. plot zahrady, která je na pozemku, na němž je i dům, dveře či vrata do dvora, který přísluší k domu, a jiná podobná zařízení, která brání vstupu do domu zprostředkovaně tím, že vylučují již volný přístup na okolní pozemek.⁷⁶

⁷⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu v Praze ze dne 21. 05.1993 pod sp. zn. 3 To 16/93

Důležitost ochrany obydlí, a tedy i soukromí, dále jasně stanovil tehdejší Nejvyšší soud ČSSR, který ve svém rozhodnutí v roce 1987 mimo jiné k pojmu obydlí uvedl:

„...zahrádkářskou chatu je třeba považovat za stavbu sloužící k individuální rekreaci svého majitele, jakož i možnosti přebývání, obdobně jako je tomu u rekreační chaty. Z důkazů provedených v průběhu trestního řízení jednoznačně vyplývá, že obě stavby, které byly voj. P. napadeny, sloužily již vzhledem k jejich vybavení (válendy, krb, WC) k přebývání jejich majitelů, a proto je nutno je považovat za rekreační chaty a nikoliv za společné zařízení k úschově náradí. Z toho dále dovozuje, že pokud obviněný vnikl do zahrádkářských chat občanů B. a M. násilím v úmyslu v nich přespat, porušil domovní svobodu jejich majitelů a jeho jednání je nutno kvalifikovat jako dvojnásobný trestný čin porušování domovní svobody podle § 238 odst. 1 trestního zákona a nikoliv jako přestupek proti socialistickému soužití podle § 19 zákona č. 60/1961 Sb.⁷⁷

Jasnou a nekompromisní definici obydlí a jeho přílehlých prostor kvituji, protože nedává možnost pro spekulace, zda pachatel mohl či nemohl předpokládat, že je objekt například pro svůj zanedbaný vnější vzhled nebo odloučenou lokalitu obývaný, či nikoli. I zde jsou však zákonné licence, opravňující beztrestný vstup do obydlí jiného bez jeho souhlasu.

5. 2. 1. Zásah do obydlí

Z pohledu občanského zákoníku existuje řada možností, které s ohledem na potřebu dané situace umožňují odklon od jinak striktně vázané ochrany osobnostních práv i z pohledu ochrany soukromí. Pomocí zákonných licencí lze pro potřeby veřejného zájmu nebo ochrany života, zdraví a bezpečnosti omezit jinak nedotknutelná lidská práva, která jsou v tomto případě soukromé prostory jiného.

Ve vymezených okruzích jednotlivých licencí můžeme spatřovat oprávněnost či legitimitu jednání osob, které budou svým jednáním vstupovat do práv druhých

⁷⁷ Rozhodnutí senátu Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 26. 11. 1987 pod spis. zn. Tzv 29/87

v našem případě do jejich soukromí. Taková osoba je ve speciálním postavení a je oprávněna tak činit ze své pozice prosazující veřejný zájem, nebo za okolností, ve kterých se náhle ocitne. Může se tak jednat o policistu, hasiče, orgány státní správy, které zde využijí svého úředního postavení vyplývajícího ze zákona, ale i běžného občana, který jde náhodou kolem hořícího domu a pro záchranu osob tohoto domu vykopne dveře z důvodu záchrany osob.⁷⁸ Jiným případem může být vstup do obydlí z moci úřední. Sem bych zařadil klasické případy vstupu do obydlí převážně ze strany policie, ať se již jedná o vstup do obydlí podle zákona o policii nebo podle trestního řádu. Rozdíl je v účelu sledovaného úkonu.⁷⁹ Rozdíl mezi zásahem do soukromí z pohledu úředního postupu a z pohledu krajní nouze, tedy kýmkoli, je ten, že úřední osoba postupuje v rozsahu oprávnění a postupu, který ji stanovuje zákon oproti zmiňované krajní nouzi, která je obecným ustanovením sloužícím k subsumpci jednání zahrnující pouze míru proporcionality a subsidiarity jednání jedince, tedy jednání, které nesmí být v nápadném nepoměru s hrozícím nebezpečím. Vždy je nutné porovnat v tomto případě proporcionalitu, tedy na jedné misce vah ochranu života a na druhé ochranu domovní svobody. Ať již má daný subjekt oprávnění ke vstupu do obydlí svěřený zákonem nebo oprávněnost vyplývá z nahodile nastalé situace, vždy je nutno mít na paměti, že míra intenzity zásahu do obydlí může být předmětem následného zkoumání kontrolními orgány nebo soudy.

Bohužel v tomto případě narážíme na obecnost části výkladu v podobě ustanovení oprávněnosti vstupu do obydlí, jiného prostoru nebo pozemku podle § 40 odst. 1 zákona č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky, kde kromě taxativně vyjmenované ochrany života, zdraví je blíže nespecifikováno i oprávnění ke vstupu pro odvrácení závažného ohrožení veřejného pořádku a bezpečnosti.⁸⁰ Zde dle mého názoru zákonodárce prostor pro aplikaci práva vstupu podle konkrétní situace na místě. Klasickým problémem v očích oznamovatelů je postup policie v případě, kdy je hlášeno opakované rušení nočního klidu v bytovém domě, kde si okolní sousedé stěžují na hluk v pozdních hodinách. Na místo přijede hlídka,

⁷⁸ § 28 zákon č. 40/2009 Sb. *trestí zákoník* v posledním znění

⁷⁹ srov. § 40 zákon č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky a § 82 a násl. trestního řádu

⁸⁰ § 40 odst. 1 zákon č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky v posledním znění

kteřá se snaží všemi prostředky dozvonit na dveře přestupce (§ 5 odst. 1 písm. d) zákona č. 251/2016 Sb. Zákon o některých přestupcích), ale hudba hraje dál nahlas a nikdo neotvírá. Osobně mám zkušenosti, kdy si občané myslí, že v rámci pravomoci má policie oprávnění vstoupit do takového bytu obzvláště v případech, kdy se tak děje opakovaně a takový přestupek byl i opakovaně řešen ve správním řízení. Bohužel možnosti k násilnému vstupu zde naplněny budou v mnoha případech stěží. Vždy bude proti takovému úkonu stát právo na ochranu soukromí a důvod k takovému vstupu bude muset být nadřazen ochraně práv uživatele bytu, byť se v tu chvíli dopouštějíciho protiprávního jednání. K případům oprávněnosti vstupu pro odvrácení nebezpečí, lze řadit případy jako je unikající plyn nebo voda, kde by hrozilo obecné nebezpečí například z výbuchu, nebo výskytu nebezpečného pachatele či závažného ohrožení života nebo zdraví osoby, která si nemůže sama přivolat pomoc.

5. 3. Sledování osob

Pod pojmem sledování osob lze spatřovat hned několik činností, které lze k tomuto tématu přiřadit. Může se jednat o sledování a vyhledávání zajímavostí týkajících se známé osoby, sledování osoby z blízkého prostředí z důvodu společného zájmu například na sociálních sítích či tzv. voyeurismus. U voyeurismu je nutné si říci, že v tomto případě zacházíme do oblasti trestního práva, které na tyto případy pamatuje obecnějším názvem trestného činu *Nebezpečné pronásledování*, kde souhrn typových znaků takového jednání je uveden v § 354 trestního zákoníku. Jelikož se tato práce týká oblasti soukromého práva, nebudu odbíhat od tématu a v této kapitole se zaměřím na případy, kdy je oprávněné jiné osoby sledovat, byť i v této souvislosti se dostáváme do roviny trestněprávní, ovšem opět za využití nikoli úchytky ale zákonné licence.

Sledování osob jsou oprávněny orgány Policie ČR. V případě sledování osob se tak děje ať již přímým sledováním, nebo za použití sledovacích a odposlechových zařízení. Vždy však se souhlasem příslušného soudu. Sledování osob musí být právně odůvodněno včetně vyloučení možnosti, že sledovaného účelu nelze dosáhnout jiným způsobem. Sledování osob se zjišťují poznatky k těmto

osobám a takový úkon je vždy nad soukromým právem takové osoby a zároveň v souladu s LZPS, neboť sledování osob je jeden ze zásahů státní moci, a dle čl. 2 LZPS lze takový zásah uplatňovat jen v případech a mezích stanovených zákonem. Tímto zákonem je trestní řád zákona č. 141/1961 Sb., kde v ustanovení § 158d jsou podmínky, za kterých je státní orgán oprávněn sledovat osoby a věci. Jakýkoli zásah do práv druhého musí mít odůvodnění v příslušném zákoně, na který se daný orgán odvolává, a při úkonech postupuje pouze v rozsahu, v jakém mu umožňuje zákon. To samé se týká postupu při prosazování tohoto oprávnění. Ovšem sledování osob není striktně vymezeno jen na povolené a nepovolené.

Uvedme si příklad z praxe. List *The Guardian* přinesl v jednom ze svých článků několik skutečností k využitelnosti „legálního“ sledování osob, kdy naopak aplikace v mobilních telefonech zachránila život. Zmiňuje příběh ženy, která měla autonehodu, po které zůstala uvězněna ve vozidle a nebýt sledovací aplikace jejího mobilního telefonu spárovaného s telefonem jejího otce, který dceru díky sdílené poloze našel, mohla ve vozidle zemřít. Jedná se o aplikace *Find My Friends*, *Google Family Link*, *Life 360* nebo *Find my Kids*. Tato aplikace dokonce umožňuje aktivaci mikrofону sledovaného telefonu, kdy sledující slyší, co se v okolí sledovaného telefonu děje. Neméně v tomto směru zajímavou aplikací je aplikace *Our Pact*, která zase skenuje fotografie ve sledovaném telefonu. Poslední aplikaci, kterou zde pro zajímavost zmíním, je aplikace *Bark*. Ta dokonce sleduje odeslané zprávy, označuje nebezpečný obsah, který je na sledovaném mobilním telefonu prohlížen, a vyhodnocuje jej jako potenciální riziko pro kyberšikanu, sexuální kontext, online predátory a další rizika, které kyberprostředí může skýtat. V domácích podmínkách to jsou hlavně aplikace *Najdu Tě*, která je vyvinuta s policií, anebo aplikace *Neztrať se*, která sleduje pohyb dítěte podle nastavených bezpečnostních zón například trasa škola, kroužek, cesta domů. Pokud dítě z této trasy vybočí, rodič dostává zpětnou vazbu o této skutečnosti. Všechny tyto aplikace samozřejmě mohou být použity jen se souhlasem držitele takového zařízení, pokud se bavíme o dospělém jedinci. Vývojáři však poukazují na to, že tyto aplikace předně patří rodičům a jejich dětem, které tak mohou být pro jejich

bezpečí a klid rodičů pod kontrolou.⁸¹ Zní to výborně, ale má to svá „ale“. Jednak jsou k tomuto trošku skeptičtí psychologové, kteří se pozastavují nad nepřiměřeným zásahem do dětství a možnými následky ve vztazích rodičů s dětmi, a také není jasné, kde všude končí takto získaná data ze sledování mobilních telefonů. Nicméně z právního hlediska sledování svých dětí rodiči není zákonem zakázáno. Pouze u dětí od 15 let potřebují rodiče informovaný souhlas ze strany dětí.

5.3.1. Odposlechy osob

Stejně jako sledování osob i odposlechy osob vychází ze zákonného oprávnění příslušných bezpečnostních složek státu. Především z § 88 trestního řádu. Odposlech osoby souvisí s úkonem sledování a vztahují se na něj stejná pravidla jako u sledování osob. Je jen jedna výjimka, která za jakékoli situace přikazuje odposlouchávajícímu orgánu přerušit tento úkon, a tím jsou veškeré komunikace odposlouchávané osoby s jejím advokátem. Tato výjimka je zařazena pod § 33 případně § 165 trestního řádu. V tomto případě, kdyby policejní orgán odposlechl a následně použil komunikaci mezi obviněným (výraz obviněný lze aplikovat na veškeré fáze postavení podezřelé osoby v trestním řízení) a jeho advokátem, lze tento materiál napadnout a vyřadit z dalšího dokazování vůči osobě odposlouchávané. Odposlechy osob tak jsou opět přísně posuzovány. Nelze benevolentně ve svém vlastním zájmu odposlouchávat kohokoli, aniž bychom se opírali o práva, která nám měla odposlouchávaná osoba poškodit. Oprávněnost odposlechu má pouze policie. V současné době přitom není problém za pomoci aplikace nahané do mobilního telefonu tento telefon odposlouchávat. Diskutované jsou „oprávněné“ odposlechy nadřazených na služebních mobilních telefonech zaměstnanců, kdy tito zaměstnanci k tomuto třeba i dávají souhlas. Problém je v tom, že souhlas neudělí druhá strana, které tento zaměstnanec z firemního telefonu volá nebo která na tento telefon volá. Opět by v rámci nahrávaného hovoru o tomto musela být tato strana srozuměna a k tomuto dát

⁸¹ The Guardian: Honey, let's track the kids: the rise of parental surveillance. [online]. [cit. 16. 02. 2023]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/media/2022/may/01/honey-lets-track-the-kids-phone-apps-now-allow-parents-to-track-their-children>

souhlas. Druhou skupinou je případný odposlech dětí svými rodiči. I zde je tato možnost, za obdobných podmínek, jaké byly zmíněny v předchozí kapitole.

Odposlouchávaná osoba státními orgány má právo být po ukončení odposlechu informována o provedeném úkonu příslušným orgánem, pokud tomu nebrání další okolnosti.⁸² Proti odposlechu může odposlouchávaná osoba u Nejvyššího soudu do šesti měsíců od doručení informace o odposlechu podat návrh na přezkoumání zákonnosti příkazu k odposlechu, který uděluje předseda senátu a v přípravném řízení soudce. I proti již ukončenému úkonu v podobě odposlechu nebo pocitu opomenutí některé z povinností státního orgánu může osoba dotčená odposlechem v případě zamítnutí návrhu na přezkoumání zákonnosti odposlechu podat ústavní stížnost.

Jedním z takových případů je i stížnost investigativního novináře Jana Kroupy, který podal stížnost k ÚS na nezákonný odposlech z roku 2011, a proti následnému usnesení Nejvyššího soudu České republiky⁸³, který tuto stížnost zamítl. Ve své stížnosti poukazoval na dle jeho názoru neoprávněný zásah Policie ČR, konkrétně Útvaru proti odhalování organizovaného zločinu, Služby kriminální policie a vyšetřování. Reportér zde namítal, že bylo neoprávněně vstoupeno do jeho osobnostních práv a zároveň měla být porušena práva na ochranu novinářského zdroje informací.⁸⁴ Navíc o provedeném odposlechu nebyl ani informován. Ústavní soud v této stížnosti porovnával stěžovatelem hájená práva na svobodu projevu a právo vyhledávat a šířit informace a na druhé straně práva demokratické společnosti účinně potírat nebezpečné formy kriminality. Soud poukázal na to, že si je vědom razantního zásahu do osobnostních práv jedince, jakým je bezesporu odposlech, na druhou stranu argumentoval, že takový zásah je možný pouze v případě rozkrývání zvláště závažných zločinů. Navíc tak závažný úkon, jakým je odposlech osoby, je pod dohledem kontrolních mechanismů, jakými jsou státní zastupitelství a především soudní kontrola. Dalším orgánem dozorujícím nad lidskými právy v tomto směru je orgán Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky, kterým je „Stálá komise pro kontrolu použití

⁸² § 88 odst. 8,9 zákon č. 141/1961 Sb. *trestní řád* v posledním znění

⁸³ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 4. března 2015 č. j. 4 Pzo 1/2015-26

⁸⁴ § 16 zákon č. 46/2000 Sb. *tiskový zákon*

odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu, použití sledování osob a věcí a rušení provozu elektronických komunikací.“ Rozhodnutí ÚS⁸⁵ bylo v této stížnosti se zamítavým stanoviskem s odůvodněním nepřípustnosti stížnosti s pro mě jasným stanoviskem proporcionality v podobě převahy práva ochrany společnosti před hrozbou terorismu nad ochranou soukromí jedné osoby včetně nárokované ochrany dalších práv této osoby v podobě zákonných oprávnění novinářské činnosti, byť věřím, že myšlených v dobré víře společnosti přinést zajímavou reportáž, která by i mohla vyvolat značnou společenskou debatu. Na druhou stranu v případě opačného rozhodnutí ÚS bych takové stanovisko vnímal jako nebezpečný precedent, který by mohl vnést nejistotu k další činnosti vyšetřujících orgánů a značný právní argument pro další stěžovatele v případě obdobných ústavních stížností.

5.3.2. Sledování, zadržení a otevření zásilek

Poslední podkapitolou zabývající se legitimním zásahem do soukromí osoby je kapitola o poštovních zásilkách. Speciálním zákonem k doručování poštovních zásilek je zákon č. 29/2000 Sb., zákon o poštovních službách. Ten se samozřejmě široce zabývá poskytováním služeb v oblasti doručování zásilek a rovněž podmínkami kolem smluvních vztahů jednotlivých stran, právy a povinnostmi. Ale hned na začátku je v § 8 uvedeno, za jakých podmínek je přepravce oprávněn zásilku, na kterou se jinak vztahuje ochrana listovního tajemství, otevřít:

(1) Provozovatel je oprávněn otevřít poštovní zásilku, jestliže:

- a) ji nelze dodat a současně ji nelze vrátit nebo nemá být podle poštovní smlouvy vrácena,*
- b) je důvodné podezření, že obsahuje věc považovanou podle poštovních podmínek za nebezpečnou, nebo věc, jejíž poštovní podání není podle poštovních podmínek dovoleno,*
- c) byla poškozena,*
- d) je důvodná obava, že došlo, nebo že by do dodání mohlo dojít ke vzniku škody, nebo*

⁸⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 26. 04. 2016 sp. zn. III. ÚS 3457/148

e) je to nezbytné k dodržení povinností uložených provozovateli zvláštním právním předpisem).

(2) Ustanovení odstavce 1 se nevztahuje na poštovní zásilku, z jejíž vnější úpravy je zřejmé, že je podle mezinárodní smlouvy, která je součástí právního řádu České republiky⁴), nedotknutelná.

(3) Provozovatel je povinen o otevření poštovní zásilky informovat při dodání adresáta, popřípadě odesílatele při vrácení poštovní zásilky.

(4) Obsah poštovní zásilky smí být při jejím otevření prohlížen jen v rozsahu nezbytném pro zajištění účelu prohlídky. Při otevírání musí být zajištěna ochrana skutečností, jež jsou chráněny podle zvláštního právního předpisu⁵), jakož i ochrana poštovního tajemství (§ 16) a listovního tajemství.⁸⁶

Z pohledu ústavního práva je listovní tajemství zakotveno v čl. 13 LZPS takto: *Nikdo nesmí porušit listovní tajemství ani tajemství jiných písemností a záznamů, ať již uchovávaných v soukromí, nebo zasílaných poštou anebo jiným způsobem, s výjimkou případů a způsobem, které stanoví zákon. Stejně se zaručuje tajemství zpráv podávaných telefonem, telegrafem nebo jiným podobným zařízením.*⁸⁷

Definice listovního tajemství je obsažena v § 16 zákona č. 29/2000 Sb. Ten příkazuje osobám podílejících se na přepravě zásilky povinnost zachovat mlčenlivost o skutečnostech týkajících se listovní služby, o kterých se během své služby v souvislosti s poštovními zásilkami dozvěděl. Tato mlčenlivost se neužije v případě komunikace doručovatele s adresáty nebo orgány, které mají zákonné oprávnění takovou zásilku zadržet, otevřít, zaměnit či sledovat. Tento výčet úkonů pramení z oprávnění podle § 86 a násl. trestního řádu. Otevřít zásilku při úkonech podle trestního řádu může předseda senátu a v přípravném řízení se souhlasem soudce též státní zástupce nebo policejní orgán. Obdobná oprávnění se užití i v případech záměn zásilky (pokud zásilka obsahuje nebezpečné, zakázané věci nebo věci pocházející a související s trestnou činností nebo k takové činnosti

⁸⁶ Zákon č. 29/2000Sb. *Zákon o poštovních službách* v posledním znění

⁸⁷ Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb., Ústavního zákona č. 295/2021 Sb.

určené). Obdobně jako u sledování osob se užije i oprávnění sledování zásilky, k čemuž dává v tomto případě souhlas státní zástupce.

Právní výklad pak za porušení listovního tajemství považuje tyto případy:

- svévolné otevření dopisu,
- sdělení přepravované zprávy dalším neoprávněným osobám vč. zprávy zjištěné telefonickým rozhovorem (byť vyslechnuté náhodně),
- přečtení cizí elektronické pošty nebo SMS,
- prozrazení elektronické zprávy.⁸⁸

Nosiči těchto zpráv jsou veškeré listovní doručované prostředky, včetně hlasových, zvukových, obrazových, datových a textových zpráv. S ohledem na trestněprávní následky se však za zásilku s ohledem na zde již citované považuje i klasický balík s adresátem, byť by po otevření tato zásilka nenesla žádný psaný text v podobě zprávy. Je to logické, protože zákonodárce generálně vyslovil ochranu přepravované zásilce proti jejímu zneužití tak, aby nevznikaly právní nejasnosti, kdyby někdo neoprávněně otevřel zásilku, a poté se odvolával, že listovní tajemství vlastně neporušil, neboť zásilka obsahovala například pouze zavařeniny od babičky. Tomu by odpovídal i nález ÚS sp. zn. IV. ÚS 554/03, v rámci kterého mimo jiné ve svém výroku uvedl, že: „...*Není pochyb o tom, že ochrana listovního tajemství a tajemství jiných písemností a záznamů, zakotvená v článku 13 Listiny, se vždy vztahuje na obsah zásilek a písemností*“.⁸⁹

6. Ochrana práv a právní následky jejich porušení podle občanského zákoníku

Analogickým řazením jednotlivých témat jsem se dostal až na samý závěr své práce. Pokud jsem se v posledních kapitolách zabýval zásahy do práv osob a jejich soukromí, je nasnadě, aby bylo vše uzavřeno do uceleného tvaru, a tedy v případě neoprávněného zásahu do soukromí zmínkou, jaké z takového nezákonného jednání mohou plynout sankce. Pokud jednáním druhé osoby nebo

⁸⁸ Novotný, Pavel a kol.: Trestní zákoník komentář r. 2010, Praha, EUROUNION 2010, str. 333, ISBN-978-80-7317-084-4

⁸⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 29. 04. 2004 sp. zn. IV. ÚS 554/03

osob vznikla jinému újma, vznikl i vztah mezi škůdcem a poškozeným, ze kterého vznikl i závazek z takového deliktu. Závazky deliktů jsou rozvedeny v Hlavě III občanského zákoníku, konkrétně v § 2894 až § 2971. Vždy se bude jednat o náhradu za vzniklou újmu, která může být majetkového nebo nemajetkového charakteru. Nový občanský zákoník upřednostňuje plnění závazku v podobě uvedení věci do původního stavu. Pokud samozřejmě vznikne škoda na majetku, třeba i s ušlým ziskem, je nasnadě náhrada majetkového charakteru. Újma na vlastních právech může vzniknout porušením zákona, porušením smlouvy nebo porušením dobrých mravů. V takových případech je dalším plněním závazku ze vzniklé újmy uvedení do původního stavu nebo omluva. Plnění závazku pak musí být ve stejné výši a rozsahu, v jakých byla způsobena újma. Pokud například bulvární tisk otiskne na titulní stránce lživý článek o známé osobě, může se tato osoba mimo jiné domáhat veřejné omluvy ve stejném rozsahu, tedy na titulní stránce, kde byla předtím difamující zpráva otištěna. V případě nemajetkové újmy se jedná zpravidla o zásah do zdraví, cti nebo soukromí. I takový zásah může mít přesah do újmy majetkové. Příkladem může být poškození dobrého jména pomluvou a následný ušlý zisk v podobě odlivu klientů. Plnění škůdce vůči poškozenému označujeme *náhradou*. Pokud tedy zrekapitulujeme druhy náhrad, jedná se o majetkové plnění v případě vzniklé škody nebo ušlého zisku, uvedení do původního stavu a omluva.

Závěr

Soukromé právo je právem upravujícím vztahy mezi osobami vzájemně vůči sobě vystupujícími, které jsou společně v rovném postavení a tyto vztahy mohou osoby mezi sebou korigovat dle vlastních dohod. Zároveň toto právo musí reagovat na veškeré situace, které mohou v běžném životě nastat. Stejně tak, jak je rozmanitý sám život a vztahy v něm, musí být rozmanité i soukromé právo. Stejně jako se vyvíjela společnost, vyvíjelo se společně s ní i právo, které muselo reagovat na pokrok doby a moderní technologie. Je tedy těžké v současné době přijít s něčím novým, co by mohlo tuto problematiku posunout dále, někam do neprozkoumaných vod. Ve své práci jsem se snažil systematicky seřadit kapitoly popisující jednotlivé pojmy a problematiku tohoto tématu. Snažil jsem se zdržet zabíhání do práva trestního, ale obě právní disciplíny jsou vzájemně velice provázané a ne vždy jsem se mohl trestnímu právu zcela vyhnout. Dle mého názoru jednotlivá právní odvětví tak, jak jsou od sebe diferencována svým zaměřením, na sebe zároveň navazují a přebírají společenské vztahy tam, kde jiné právo svojí věcnou příslušností při posuzování těchto vztahů končí. Soukromé právo je co do výkladu pojato velmi obecně a na každý případ, který je řešen, je nutné nahlížet individuálně. Pokud zmiňuji posuzování vzájemných vztahů, je třeba zmínit i posouzení jednotlivých práv na obou stranách a k tomu hodnocení oprávněnosti zásahu jednání jedné strany vůči straně druhé, a porovnání, které právo svojí závažností v tomto vztahu převažuje. K tomu by měly být nápomocny uvedené rozsudky soudů různých instancí včetně nálezů ústavních soudů, ze kterých jsem v této práci čerpal.

Mezi mnohými tématy této práce zde zazněl i zásah do soukromí v podobě pomluvy. Pomluvou mohou být míněny uvedené úmyslné nepravdy, které mohou vést k ohrožení cti a vážnosti u spoluobčanů nebo široké veřejnosti. Nálezy ÚS stanovují, že o pomluvu se nejedná v případech, kdy lze na takové jednání nahlížet jako na kritiku nebo hodnotící úsudek. Stejně tak se ÚS vyjadřoval i k jakési povinnosti v případě mediálně známé osoby snášet zvýšený zájem ze strany médií a veřejnosti. Osobně nemám nic proti tomu, když se s takovou osobností chce někdo vyfotografovat na ulici, ale již méně souhlasím s názorem,

že by taková osoba měla být „masírována“ médii na každém kroku jen proto, že je známá. Známost by jí mělo vytvářet prostředí umělecké tvorby, případně publikování vlastních názorů. Zde ještě chápou, že na taková vystoupení mohou reagovat média. Tím by ale, dle mého názoru, pokud taková osoba nebude chtít sama jinak, mělo další zasahování do soukromí končit. Protože pokud by tomu tak nebylo, vzniklo by tu cosi, co tuto osobu vyjímá vůči ostatním běžným osobám z ochrany soukromí a její nedotknutelnosti osobnosti. LZPS přitom nikde nestanovuje, že taková osoba je povinna s ohledem na její společenské postavení snášet zásahy do soukromí v intenzivnější míře oproti jiným občanům.

Podobný problém shledávám ale i u ostatních „běžných“ osob, které se setkají s tím, že je vůči jejich osobě opakovaně na sociálních sítích zveřejněna jakási štvavá kampaň, která může vycházet z vlastní zkušenosti autora článku, ovšem je podána tím způsobem, že zastírá, byť existující, možnost jakési nedokonalosti dotyčné osoby nebo její práce, ale příspěvky jsou v podstatném nepoměru k této nedokonalosti. Takové případy se zpravidla uzavírají konstatováním, že zde chybí společenská nebezpečnost a nerozvinul se následek v podobě újmy takto dotčené osoby, která by naplňovala objektivní stránku trestného činu. Oba případy jsou pak odkázány na žalobu u příslušného soudu. Zde shledávám za podstatné, aby soudy v těchto případech rozhodovaly v případě přiznání nároku poškozeného spíše na majetkových odškodněních. Obzvlášť u bulvárních periodik, které mají na tomto druhu opakovaného porušování soukromí postavený velmi výnosný byznys. S tím je spojené téma poměrně nízkých pokut, o čemž jsem se také zmiňoval ve své práci, které často mohou vést k tomu, že se bulvárním novinám vyplácí narušovat soukromí známých osobností i za předpokladu, že případný soudní spor prohrají a budou soudem donuceni k finančnímu odškodnění. Na tomto dilematu by však šla postavit celá samostatná diplomová práce.

Svoji práci končím tak názorem, že ochranu soukromí je potřeba hájit za každou cenu a společnost musí dostat jasný impuls, aby začala ctít práva ostatních. V soukromém právu prozatím generální výchova v této problematice, dle mého názoru schází.

Seznam použité literatury

Monografie

- BERLIN, Isaiah. Dva pojmy svobody. In: KIS, János. Současná politická filosofie: sborník textů anglosaských autorů 20. století. Přeložil Pavel BARŠA. Praha: OIKOYMENH, 1997. Oikúmené (OIKOYMENH). ISBN 8086005607.
- GERLOCH, A., Hřebejk, J., Zoubek, V., Ústavní systém České republiky, 5. vydání, Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, ISBN 978-80-7380-423-7
- LANGÁŠEK, T., Wágnerová E., Šimíček, V., Pospíšil, I., a kol., Listina základních práv a svobod, komentář, Praha, Wolters Kluwer ČR, a.s., 2012 ISBN-978-807357-218-3
- MAŠTALKA, Jiří. Osobní údaje, právo a my. Praha: C.H.Beck.2008. ISBN-978-80-7400-033-1
- MATES, Pavel, Martin VALOUŠEK a kol. Ochrana osobnosti, soukromí a osobních údajů. Praha: Leges 2019, ISBN 978-80-7502-346-9
- MATĚJKA Ján, Internet jako objekt práva: hledání rovnováhy autonomie a soukromí. Praha: CZ NIC, 2013., ISBN-978-80-904248-7-6
- NOVOTNÝ, Pavel a kol.: Trestní zákoník komentář r. 2010, Praha, EUROUNION 2010, ISBN-978-80-7317-084-4
- PLECITY, V., Salač, J., Bajura, J. a kol. Úvod do studia občanského práva, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, ISBN-978-80-7552-703-5
- PLECITY, V., Problematika ochrany osob a majetku z pohledu soukromého a veřejného práva. Plzeň: Aleš Čeněk 2010. ISBN 978-807380-247-9
- ŠIMÍČEK, Vojtěch. Právo na soukromí. I vydání: Brno: Masarykova univerzita. 2011. ISBN 978-80-210-5449-3

Časopisecké články

- Cohen, J.E. Privacy, Visibility, Transparency and Exposure. I Vydání: The Univerzity of Chicago Law Rewiew. 2008
- časopis Neue Juristische Wochenschrift, roč. 1982, č. 12, Sp. zn. 11 C 232/79, z 15. února 1981.

Judikatura

- Nález Ústavního soudu ze dne 22. 03. 2022 sp. zn. Pl. ÚS 7/18
- Nález Ústavního soudu ze dne 26. 07. 2007 sp. zn. IV. ÚS 23/05
- Nález Ústavního soudu ze dne 25. 11. 2005 sp. zn. I. ÚS 453/03
- Nález Ústavního soudu ze dne 15. 07.2015 sp. zn. II. ÚS 577/13
- Nález Ústavního soudu ze dne 01. 03. 1995 sp. zn. Cdon 24/95
- Nález Ústavního soudu ze dne 09. 12. 2014 sp. zn. II ÚS 1774/14
- Nález Ústavního soudu ze dne 19. 03. 2012 sp. zn. I ÚS 1586/09
- Nález Ústavního soudu ze dne 26. 04. 2016 sp. zn. III. ÚS 3457/148
- Nález Ústavního soudu ze dne 29. 04. 2004 sp. zn. IV. ÚS 554/03
- Nejvyšší správní soud v Brně, sp. zn. 1 As 34/2010-73. [online] . [cit. 08. 02. 2023]. Dostupné z: https://www.nssoud.cz/stazeni-dokumentu?filepath=SOURNI_VYKON/2010/0034_1As_1000073A_prev.edeno.pdf
- nssoud.cz. žalobce Ing. J. F proti žalovanému V. Š. [on-line]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nscr/21-cdo-747-2013>
- nsoud.cz. Rozhodnutí ve věci žalobce E. spol. s r.o., proti žalovanému J.B. [on-line] Dostupné z: https://www.nsouid.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/A932C08B6CE4E2B2C1257A4E006A9DE5?openDocument&Highlight=0
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 4. března 2015 č. j. 4 Pzo 1/2015-26
- Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu pod sp. zn. 6 Aps 7/2013-81 a též Ústavního soudu pod sp. zn. III. ÚS 627/01
- Rozhodnutí senátu Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 26.11.1987 pod spis. zn. Tzv 29/87
- Rozsudek rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu čj. 8 As 555/2012-62

- Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 13. května 2014 pod sp. zn. C-131/12 [online]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:62012CJ0131>
- Rozsudek Nejvyššího soudu v Praze ze dne 21.05.1993 pod sp. zn. 3 To 16/93

Zákony a IAŘ

- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES
- PPP 151/2018 o mobilním přístupu k informačním systémům, komunikaci, přenosu obrazových, textových a zvukových záznamů, ukládání úkolů a jiných službách podpory výkonu činnosti Policie České republiky
- PPP 275/2016 o identifikačních úkonech
- Zákon č. 111/2009 Sb. zákon o základních registrech v posledním znění
- Zákon č. 46/2000 Sb. tiskový zákon
- Zákon č. 29/2000Sb. Zákon o poštovních službách v posledním znění
- Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod v posledním znění
- Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník v posledním znění
- Zákon č. 141/1961 Sb., Trestní řád v posledním znění
- Zákon č. 40/20099 Sb. trestí zákoník v posledním znění
- Zákon č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky, v posledním znění
- Zákon č. 262/2006 Sb. Zákoník práce v posledním znění

Internetové zdroje

- Advokátní deník: Podmínky zachycení a šíření člověka prostřednictvím fotografie. [online]. [cit. 29. 01. 2023]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2020/03/15/podminky-zachyceni-a-sireni-podoby-cloveka-prostrednictvim-fotografie/>
- Akademie osobního rozvoje: Co je to osobnost. [online]. [cit. 25. 02. 2023]. Dostupné z: <https://apas.cz/slovnicek-pojmu/osobnost/>
- Archivace-dokumentu.cz. Skartační znaky. [online] . [cit. 03.03.2023]. Dostupné z: <https://www.archivace-dokumentu.cz/slovník/skartacni-znak>

- Beck – online [online]. [cit. 17. 01. 2023]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgy2f6nbqfu2tq&rowIndex=0>
- Epravo.cz: Monitoring činnosti zaměstnanců ze strany zaměstnavatele. [online] . [cit. 30.01.2023]. Dostupné z: https://www.epravo.cz/top/clanky/monitoring-cinnosti-zamestnancu-ze-strany-zamestnavatele-1-cast-109563.html#_ftnref3
- Facebook setting: [online] . [cit. 02.02.2023]. Dostupné z https://www.facebook.com/settings?tab=account§ion=account_management&view
- Judikatura ICT, ictjudikatura.law.muni.cz: [online].[cit. 24. 01. 2023]. Dostupné z: [https://ictjudikatura.law.muni.cz/wiki/59320/00__Von_Hannover_proti_N%C4%9Bmecku_\(Von_Hannover_](https://ictjudikatura.law.muni.cz/wiki/59320/00__Von_Hannover_proti_N%C4%9Bmecku_(Von_Hannover_)
- Mapa kriminality.cz, [online]. Dostupné z <https://kriminalita.policie.cz/>
- Měsíc.cz: Může Vás zaměstnavatel sledovat kamerami? [online]. [cit. 31. 01. 2022]. Dostupné z: <https://www.mesec.cz/clanky/muze-vas-zamestnavatel-sledovat-pri-praci-kamerami-a-kamery-na-toaletach/>
- Mvcr.cz. Co je GDPR. [online]. [cit. 03. 03. 2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/gdpr/clanek/co-je-gdpr.aspx>
- Mvcr.cz.: Kamerové sledování veřejného prostranství a institucí. [online], [cit. 22. 02. 2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/kamerove-sledovani-verejnych-prostranstvi-a-instituci.aspx>
- Mvcr.cz. Osobní doklady. [online]. [cit. 28. 02. 2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/osobni-doklady-642319.aspx?q=Y2hudW09Nw%3D%3D>
- Ochrana osobnostních práv, tzn. nemajetková práva související s osobní svobodou, tělesnou integritou, soukromím, rodinným životem, ctí, důstojností a postavením ve společnosti.iuridictum.pecina.cz. Právo na ochranu osobnosti.cz. [online] . [cit. 03. 03. 2022]. Dostupné z: https://iuridictum.pecina.cz/w/Pr%C3%A1vo_na_ochranu_osobnosti
- SVJ on line magazín: Kamerový systém v bytovém domě ve světle GDPR. [online].[cit. 25. 01. 2023]. Dostupné z: <https://svjonlinemagazin.cz/vsechny-clanky/rizeni-spolecenstvi/kamerovy-system-v-bytovem-dome-ve-svetle-gdpr/>
- The Guardian: Honey, let's track the kids: the rise of parental surveillance. [online]. [cit. 16. 02. 2023]. Dostupné z:

<https://www.theguardian.com/media/2022/may/01/honey-lets-track-the-kids-phone-apps-now-allow-parents-to-track-their-children>

- Úoou.cz: Souhlas se zpracováním osobních údajů. Stanovisko č. 2/2008 [online]. [cit. 22. 02.2023]. Dostupné z: https://www.uoou.cz/files/stanovisko_2008_2.pdf
- Upozornění ve věci ochrany soukromí ve službě Google Payments. [online] . [cit. 06.02.2023]. Dostupné na: https://payments.google.com/payments/apis-secure/get_legal_document?ldo=0&ldt=privacynotice&ldl=cs
- Úřad pro ochranu osobních údajů.cz: Základní příručka k GDPR. [online]. [cit. 01. 02. 2023]. Dostupné z: <https://www.uoou.cz/6-prava-subjektu-udaj/d-27276>.

Seznam použitých zkratk

AEPD	Agencia Española de Protección de Datos
č.	číslo
čl.	článek
ČR	Česká republika
DLP	Data Loss Prevention (prevence ztráty dat)
ESD	Evropský soudní dvůr
ESLP	Evropský soud pro lidská práva
GDPR	General Data Protection Regulation (Obecné nařízení o ochraně osobních údajů)
GPS	Global Positioning System (globální polohový systém)
IAŘ	Interní akty řízení
LZPS	Listina základních práv a svobod
MBP	mobilní bezpečnostní platformy
ods.	odstavec
OZ	Občanský zákoník
PCO	Pult centralizované ochrany
Sb.	sbírky
sp. zn.	spisová značka
SVJ	společenství vlastníků jednotek
TČ	trestného činu
TZ	trestního zákoníku
vč.	včetně
vs.	versus
ÚS	ústavní soud